

FEJFÁJÁS ELLEN
ANTIDOL
KAPHATÓ MINDEN GYÓGYSZERTÁRBAN!

Ruhamángorló, facsaró,
használt és új **írógépek**
részfelvezetése is.
Würzburger és Társai
Budapest, IV., Ujvilág-utca 13-21.

Gyorsírás

Iskolai és magánhasználatra.
Forrai So-
ma-lól.
Győrfehérvári-
Markovics
rendszere nyomán.
Győrfehérvári-
Markovics
rendszere nyomán.
Győrfehérvári-
Markovics
rendszere nyomán.
Győrfehérvári-
Markovics
rendszere nyomán.

Kaphatók **LAMPÉL R.**
könyvtárából. (Wod-
laner F. és Fiala) rész-
nál Budapest, VI., András-
sy-ut 21. sz. és minden
könyvtárban.

PHONOLA

az egyetlen zongorázó
készülék a melylyel
bármely művészi tökéle-
tességgel és szép elő-
adással zongorázhatik —
akárcsak kézzel — min-
den tanulás és előis-
meret nélkül.

Egyetlen hangszér,
mely 72 hanggal bír.

Hangjegyek kölcsön is adnak.

PHONOLA
bármely zongora mellé
alkalmazható.

LUDWIG HUPFELD

Akt.-Ges.

Wien, VI., Mariahilfstrasse 7, Mezzanin.

Hirdetések felvételnek

a kiadóhivatalban

Budapest, IV., Egyetem-
utca 4.

Hogy **ESZMÉNYI** **KEBELT**

előrehessen, használja ön a **Pilules orien-**
tales-t, melyek rövid idő alatt a kiálló nyak-
 és vállcsontokat eltüntetik, a kebeli fejeszűk,
erősítik és ismét helyreállítják, a dereknak pe-
dig állandóan kecses emponponat adnak, a nél-
kül, hogy a derekát megváltoztatnák.

A PILULES ORIENTALES
az egészséget mindenkor előmozdítják és leg-
érzékenyebb véralakulat mellett is bevehetők, fiatal
leányok által egy, mint kölyökek által, a kik-
nek keble a szilárdaságot elvesztette vagy azt soha
sem bírta. Körülbelül kéthavi könnyű kezelés.
Egy doboz ára utasítással **K. 6.45**, bérmentve,
utánvétellel **K. 6.75**.
J. Ratió, Pharmacia, 5, Passage Vardan, Paris.
Ausztria-Magyarország részére: **Török József** gyógyszerész.
Budapest, Király-utca 12. 1094f

„FAKIR“
szóval, karcsúvá teszi,
szivvel, hasról és csípő-
ről a hajat eltünteti, mi-
által a természet előbbi alakját vissza-
nyeri. Apasító-sók szerencsés ösz-
szetelével, gyors hatású és
ártalmatlan. Számos hányalut-
kozott! **Ára 8 korona.**
Használat előtt. Használat után
KISS M. Gyógyszerárban, TISZA-DÓB.

Helyesírási szabályok.

Úgy iskolai, mint magánhasználatra.

Az iskolai magyar helyesírás. Szabályok és
Hoffmann M.-tól 40 fillér.
A magyar helyesírás szabályai, az iskolai és az aka-
demiai helyesírásról. Balassa Józseftől. Ára 50
fillér.
A magyar helyesírás. Az iskolai és az aka-
demiai helyesírásról. Balassa Józseftől. Ára 50
fillér.
Az iskolai magyar helyesírás szabályai és
Hoffmann M.-tól 40 fillér.
Az új magyar és német helyesírás szabályai
alkalmazásáról. Magyar és német
szójegyzékkel. Balassa Józseftől. Ára 50
fillér.
A német helyesírás alapelvei helyesírás-
szabályokkal. Balassa Józseftől. Ára 50
fillér.
Az egységes német helyesírás szabályok és
szójegyzék. Kamény Ferenc-től. 50 fillér.
Az egységes német helyesírás táblázata
Perényi Adolf-től. 40 fillér.

Kap-
hatók: **Lampel R.** (Wodlaner F. és Fiala)
részvételével VI., András-ut 21. sz.
és minden könyvtárban.

49. SZ. 1905. (52. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL

FŐMUNKATÁRS
MIKSZÁTH KÁLMÁN

BUDAPEST, DECEMBER 3.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre — 16 korona.
Félévre — 8 korona.
Negyedévre — 4 korona.

A „Világkrónika“-val
negyedévenként 80 fillérrel
több.

Külföldi előfizetésekre a postailag meg-
határozott viteldj is esetelendő.

OCSKAY BRIGADÉROS.

Második Rákóczi Ferenc vitézei közül talán
Ocskay László izgatta legerősebben a
fantáziákat. Már a kurucz-táborban bi-
zonyos mesés hírek szállongtak róla s az ő gyá-
szos végéről kelt a kor legszebb népkölteményei-
nek egyike. Legújabbkori írónk közül Jókai
nagyababú regény, Herczeg Ferenc zajos ha-
tást tett dráma hősévé tette. A Rákóczi-kor tör-
ténetirője, Thaly Kálmán Bercsényi-
nyin kívül az ő életét írta meg a
legaprólékosabb részletességgel s
hogy ez a műve a közönségesnél
jobbán fölkelte a nagyközönség
érdeklődését, mutatja az, hogy
most már második kiadása vált
szükséggé s e második kiadás
tudományos műveknél szokatlan
bőkezűséggel, a szemet is gyönyör-
kötő fényes kiállításban je-
lent meg.

Oka e nagy érdeklődésnek nem
Ocskay jelentősége a kurucz-há-
ború sorsára nézve, — mert hisz
a vitéz, de árulónak lett brigadéros-
nál egész sereg nagyobb szerepet
jártassott vezére volt Rákóczinak, —
hanem az, hogy az ő alakja körül
részben már a maga korában, rész-
ben pedig a legújabb korban bizo-
nyos romantikus nimbusz kelet-
kezett. Az a fogalom, mely róla a
költői felfogások hatásaként a
köztudatban él, legnagyobbítva
jelentőségét, megnevesíti elhatá-
rozása indokait s enyhítő körü-
lmények sokaságát költve köréje,
ha nem is megbocsáthatóvá, de
legalább menthetővé teszi árulá-
sát. A történetíró nem így könyö-
rölés, az ő soraiból egész más alakja dom-
borodik ki Ocskaynak, sőt a kurucz-ügy iránti
lelkedése talán még ridegebbé is teszi az íté-
letet, melylyel sújtja.

Thaly Kálmán Ocskayról róla szóló munkájá-
nak mindjárt első sorában a kalandor névvel
bélyegzi meg. S csakugyan, lényegében véve az
is volt, egyik példányának a katonai kalandor-
tipusnak, melyet a XVI. és XVII. század
folytonos háborúskodásai bőven termettek s
busásan tápláltak. Az ilyen kalandornak a há-

ború életpályája, vagyonszerző eszköz és szenvedély volt, tekintet nélkül az ügyre, melyért
folyt. Akárcsak a renaissance condottierje, an-
nak áldozta vitézségét, katonai tapasztalatát,
hadi tudományát, véré, a kinél több kilátás
volt a boldogulásra, lett legyen az német csá-
szár, francia király, vagy akár magyar fölkelő
fejedeleme. Nagy hadvezéri magaslatra emel-
kedve s történeti szerepre jutva fényes tehet-
ségei útján, de alapjában ilyen volt maga

den gyönyörű. De határtalan személyes vitéz-
sége is, mert könnyelműen, csak a pillanatnak
él s mert csak ezzel tudja tekintélyét fentartani.
Eleme mégis nem a rendszeres csata, melyhez
sem hadi tudománya, sem fegyverzettsége nincs
elegendő, hanem a vakmerő portyázás, harci
kedvének legerősebb ösztökélője a dús zsák-
mány. Kisebb ellenséges csapatokon, élelmező
vonatokon váratlanul rajtaütött, aztán az ellen-
séges földön falukat, városokat végigpusztítani,

falusi urakat és papokat kifosz-
tani, polgárokat megsarcolni, pa-
rasztokat sanyargatni, — ez az ő
eleme, itt tudja legjobban kielégi-
teni vérengző, kegyetlen ösztöneit.

A magyar nép két század folya-
mán keservesen kikapaszthatta
az ily kalandorok minden tulaj-
donságát az egész országrészeket
nyomorba döntő császári zsoldos-
hadak csapatvezéreinek, — de maga
aránylag kevéssel szaporította szá-
mukat. A magyar emberben volt
vitézség elég az ily életre, de vitéz-
ségét ritkán adta bérbe az idege-
neknek, mert kifejtésére akadt al-
kalom idehaza is bőven. A ki mégis
került ilyen fajunkból, azok közt
Ocskay körülbelül a legnevezete-
sebbek egyike.

Fektelen véralakata tette még
úgyiszlóvan gyermekkorában kato-
nává Ocskay Lászlót. A vagyons-
nyitramegyei nemes család fia 15
éves korában megszökött a jezsui-
ták nagyszombati iskolájából s be-
állt a Nádasdy-huszárezredbe köz-
legénynek. Az első tüzet Savoyai
Eugén diadalmas seregében állotta
ki. Hogy nem lehetett valami szót-
fogadó, fegyelmet tűrő katona, arra

Savoyai Eugén is. A típus igazi képviselője
azonban nem vágyott ily nagyra; beérte azzal,
ha vitézségével bizonyos hírnévre tett szert,
a mely növelte értékét azok előtt, a kiknek szol-
gálatában állott. Erkölcseiben laza volt, hal-
latlan tobzódásokkal töltötte ki rendszerint az
egyes hadi vállalatok közti szüneteket. Kincs-
szomja határtalan, mert nemesebb felbuzd-
lásra képtelen léven s úgyszólván minden pil-
lanatban szemben állván a halál eshetőségével,
egyszerre akarta behabzsolni a világi élet min-

elég bizonyíték az, hogy előkelő származása és
vitézsége mellett is mint közlegény került a
török harcztérre a Rajna mellékre, a francziák
ellen táborozó seregbe s öt évi szolgálát után
se vitte tovább a káplárságnál. Át is szökött a
franciához, majd meg vissza a császári hadak-
hoz, azután pedig, mivel itt nem kapta meg a
franciáknál nyert hadiügyi rangját, vagy het-
ven magasbíró huszár bajtársával hazaszökött
Magyarországba. Itt némi viszontagság után
Rákóczi zászlaja alá állott, mely ekkor kezdett

MARGIT-CREME,
mely gyönyörű, sem higányt, sem ólmot nem
aralmoz, teljesen ártalmatlan. Ezen világír-
arcszemes pár nap alatt eltávolítja a színpot,
pattanást, bőrtörést (Miteser) és minden más
bőrbaját. Kisimítja a ráncokat, redőket, himlőhe-
lyeket és az arcot hófehérre, simává és üdvé-
varazsítja. Ára egy tégely 2 kor., kis tégely 1 kor.
Margit hógyógy 1 kor. 20 fill., Margit
**szappan 70 fill., Margit tojgép (Zahn-
asta) 1 korona, Margit arcvíz 1 korona**
Hamisítványok bírólag üldöztetnek.

MELANOGENE
fekete és barna színben.
Ezen kitűnő és ártalmatlan készit-
mény nyal haját, szakált, hajszart pár
percz alatt feketére vagy barnára lehet
festeni. A szín állandó és a természet-
es színtől meg nem különböztethető.
Ártalmatlan és alkalmazása igen egy-
szerű. Nem piszkít. 10688
Ára 2 korona 80 fillér.

A magyar királyi államvasutak téli menetrendje.
Érvényes október hó 1-től.

A vonatok indulása Budapest ny. p. udvarról.											
Délelőtt					Délután						
vonat- szám	óra	perc	vonat- név	hová	vonat- szám	óra	perc	vonat- név	hová		
102	1 00	exp.	Wien, Páris, Ostende, London	6104	12 05	szv.	Cegléd, Szolnok	701	12 50	exp.	Konstantinápoly
146	6 45	szv.	Palota-Ujpest	155	12 15	szv.	Palota-Ujpest	143	5 35	szv.	Budapest
160	6 50	szv.	Dunakeszi-Alag	128	12 25	szv.	Nagy-Maros	4101	6 15	szv.	Dunakeszi-Alag
712a	6 55	szv.	Szolnok, Szeged	158	1 10	szv.	Dunakeszi-Alag	145	6 25	szv.	Szolnok, Cegléd
4102	6 55	szv.	Budapest	106	1 15	szv.	Wien, Páris	1407	6 35	szv.	Palota-Ujpest
148	6 55	szv.	Palota-Ujpest	4114	2 05	szv.	Wien, Páris	217	7 05	v. szv.	Berlin, Zsolna
6012	7 05	v.v.	Lajosmizse	126	2 15	szv.	Wien, Páris	709	7 15	szv.	Párkány-Nána
4404	7 20	szv.	Kecskemét	704	2 25	szv.	Párkány-Nána	4107	7 25	szv.	Budapest
104	8 00	szv.	Zsolna, Berlin	704	2 25	szv.	Palota-Ujpest	147	7 35	szv.	Bázis
104	8 00	szv.	Wien	120	2 35	szv.	Budapest	117	7 45	szv.	Dorog
102	8 05	szv.	Dunakeszi-Alag	4104	2 45	szv.	Budapest	147	7 35	szv.	Palota-Ujpest
712	8 20	szv.	Temesvár, Kisrénthes, Bázis	720	2 45	szv.	Cegléd	117	7 45	v.v.	Palota-Ujpest
116	8 30	szv.	Wien, Berlin	6002	2 55	szv.	Lajosmizse	4103	7 55	szv.	Lajosmizse
164	9 05	szv.	Palota-Ujpest	162	4 15	szv.	Kecskemét	149	8 00	szv.	Dunakeszi-Alag
708	9 40	szv.	Budapest	130	4 25	szv.	Palota-Ujpest	131	8 10	szv.	Párkány-Nána
164a	11 25	szv.	Palota-Ujpest	130	4 25	szv.	Nagy-Maros	713	8 25	szv.	Kiskunfélegyháza
				716	4 30	szv.	Szeged	101	8 35	szv.	Budapest
				108	5 15	szv.	Wien	151	9 10	szv.	Dunakeszi-Alag
				164	6 10	szv.	Palota-Ujpest	403	9 25	szv.	Berlin, Zsolna
				124	6 20	szv.	Párkány-Nána	153	10 20	szv.	Palota-Ujpest
				4106	6 40	szv.	Budapest	119	10 30	szv.	Esztergom
				1406	6 45	szv.	Zsolna, Berlin	715	10 55	szv.	Szeged
				710	6 55	szv.	Budapest				
				6014	7 25	szv.	Lajosmizse				
				166	7 40	szv.	Palota-Ujpest				
				138	7 50	szv.	Vác				
				168	8 20	szv.	Palota-Ujpest				
				118	10 00	szv.	Wien, Páris				
				706	10 10	szv.	Szeged, Bázis,				
							Budapest				
				714	10 20	szv.	Kiskunfélegyháza				
				1408	10 30	szv.	Zsolna, Berlin				
				902	11 20	szv.	Konstantinápoly				
				702	11 30	szv.	Budapest				
						exp.	Konstantinápoly				

A vonatok érkezése Budapest ny. p. udvarra.											
Délelőtt					Délután						
vonat- szám	óra	perc	vonat- név	honnan	vonat- szám	óra	perc	vonat- név	honnan		
701	12 50	exp.	Konstantinápoly	156a	12 05	szv.	Palota-Ujpest	101	10 55	keleti	Belgrád
143	5 35	szv.	Budapest	155	12 55	szv.	Palota-Ujpest	101	11 00	keleti	Östende
4101	6 15	szv.	Dunakeszi-Alag	708	1 15	szv.	Budapest	6011	11 10	v.v.	Páris, Wien
145	6 25	szv.	Szolnok, Cegléd				Vierciorova,				Kecskemét
1407	6 35	szv.	Palota-Ujpest				Bázis				Lajosmizse
217	7 05	v. szv.	Berlin, Zsolna				Párkány-Nána				Palota-Ujpest
709	7 15	szv.	Párkány-Nána				Budapest				Wien
4107	7 25	szv.	Bázis	6001	2 35	szv.	Dunakeszi-Alag				Palota-Ujpest
147	7 35	szv.	Dorog				Bázis				Kecskemét
117	7 45	szv.	Palota-Ujpest				Dorog				Lajosmizse
4103	7 55	v.v.	Lajosmizse	6103	4 15	szv.	Palota-Ujpest				Palota-Ujpest
149	8 00	szv.	Dunakeszi-Alag	1103	5 40	szv.	Szolnok, Cegléd				Budapest
131	8 10	szv.	Párkány-Nána	151	5 55	szv.	Budapest				Wien, Berlin
713	8 25	szv.	Kiskunfélegyháza	707	6 30	szv.	Budapest				Budapest
101	8 35	szv.	Budapest	163	6 50	szv.	Temesvár				Budapest
151	9 10	szv.	Dunakeszi-Alag	105	7 00	szv.	Palota-Ujpest				Wien
403	9 25	szv.	Berlin, Zsolna,	711	7 10	szv.	Temesvár, Bázis,				Palota-Ujpest
153	10 20	szv.	Palota-Ujpest	1009	8 10	szv.	Pilisbánya				Palota-Ujpest
119	10 30	szv.	Esztergom	165	8 30	szv.	Nagy-Maros				Palota-Ujpest
715	10 55	szv.	Szeged	125	8 45	szv.	Wien				Palota-Ujpest
				107	9 05	szv.	Wien				Palota-Ujpest
				4105	9 15	szv.	Esztergom				Palota-Ujpest
				1405	9 45	szv.	Berlin, Zsolna				Palota-Ujpest
				167	10 15	szv.	Palota-Ujpest				Palota-Ujpest
				723	10 40	szv.	Szeged, Szolnok				Palota-Ujpest
				901	10 45	szv.	Vác				Palota-Ujpest
				129	11 05	szv.	Konstantinápoly				Palota-Ujpest
							Belgrád				Palota-Ujpest
							Östende				Palota-Ujpest
							Páris, Wien				Palota-Ujpest
							Kecskemét				Palota-Ujpest
							Lajosmizse				Palota-Ujpest

1) Vasár- és ünnepnapok bezárólag november 10-ig közkedély.

2) Csak október és április hónapban közlekedik.

3) Minden kedden, csütörtökön és vasárnapon közlekedik.

4) Minden szerda és szombaton közlekedik.

Thaly Kálmán: «Ocskay László» című munkájából.

KURUCZ HUSZÁROK ÉS NÉMET DRAGONYSOK CSATÁJA. (Rugendas eredeti olajfestménye Thaly Kálmán birtokában.)

fennen lobogni a beregi hegyek fölött. Ime az ifjúsága egy oly embernek, a kinek a természet megadott mindent, a mi férfit nagyra vihet: férfiaságot, bátorságot, ésszt, erélyt, fortélyosságot, előkelő származást, vagyont, de visszajáró fordította ezek értékét azzal, hogy közjüket csepegtette a zabolátlan indulat s a mohó gyönyörvágy mérgét.

Rákóczi táborában jobban érvényesült, mint a szigorubb szabályok közé szorított császári seregben. A forradalmi hadak végzetes baja, a fegyelem lazább volta, megvolt itt is és ezt szerette Ocskay. Mindjárt az első fontosabb összeütközésnél, a tiszabecsi ütközetben egyik vezetője volt a csatát eldöntött bravuros huszárohadnak s ezredesi pátenst lett a jutalma. Káplárból egyszerre ezredessé lenni, oly fényes előlépés, mely egyelőre teljesen kielégíthette Ocskay becsvágyát. A bizalmat azonban ezredesi pályája kezdetén nem nagyon igyekezett kiérdemelni. A kurucz ügy számára megszerezte ugyan a bányavárosokat és Lévát, de azután az utóbbi városban másfél hónapi esztelen dorbézolással ülte lakodalmat, úgy hogy a labanczoknak elég idejük volt szervezkedni, rajta ütni s őt seregével együtt kiverni Léváról. Hasonló módon játszott a később Sopron városa megszerzésének egyetlen kedvező alkalmát. Hogy Rákóczi, ha haragudott is rá, mégsem adott túl rajta ilyen esetek után sem, vitézségén s hamar elterjedt hírnevén kívül főleg annak köszönhetette, hogy a fejedelem nagy híjával volt a jó csapatvezetőknek. S később nagy szolgálatait is tett a kurucz ügynek.

Legszébb hadi tényeinek színhelye, mindenfelé elterjedt vitézi hírének termőföldje szülővidéke volt: Nyitra és Pozsony megyék morva határszéli része, a Fehérhegyek tája. Itt lett belőle «a tűz fejedelme», «Rákóczi villáma», itt látott benne hadi felistent a tót köznép, melylyel kitünően tudott bánni s melynek fiait zászlaja alatt szolgálták. Kedvére való volt a sereg, melyet zászlaja alá gyűjtött s kedvére valók a feladatok is, melyeket rábíztak. Nem rendes katonák állott csapatainak zöme, hanem afféle martalóc-had volt, a császáriaktól átszökött katonák, szegény legények s hasonló elemek adták azömét, legnagyobb részük vegyüléke volt a vitéz katonának és a kegyetlen rablóknak. A nagyszombati csatában fényesen megállotta a próbát ez a had a kurucz-sereg balszárnyán, mely Rákóczi emlékiratai szerint «csodákat mívelt». Ettől fogva azonban ily nagy csatában sohasem forgott többé, de annál nagyobb szerep jutott neki az ellenség állandó zaklatásában. Ha vakmerőbb portyázó kalandra kellett vállalkozni, Bercsenyi mindig Ocskayra gondolt legelőbb. Egyes várak elleni váratlan támadásainak, mit sem sejtve vonuló kisebb császári csapatokkal való mérkőzéseinek se szeri se száma s majdnem mindig győztes lett ott, a hol nem annyira pontos fegyelem, a gondos elővigyázat volt a fődolog, hanem a

gyorsaság és merészség. Hol itt, hol ott tűnt fel a labancz nyomában; egyszer a pozsonyi sánczoknál száguldott el huszáraival, máskor Trencsén környékét verte fel lovainak dobogása, majd valahol Vágúj hely vidékén vagy a Morva partjain csillantak fel fegyverei. S a hol járt, keserves lett a dolga a labancznak. Legkedvesebb volt előtte mégis, ha beüthetett Morvaországba, pusztítva, égetve, rabolva a falvakat, rémülettel és jajveszékkelessel töltve el a vidéket egész Bécsig. A császári főváros nyárspolgárai nem egyszer emlegették rettegve, hogy Ocskay kuruczai már a város közelében vannak. Ezt szerette ő, mert nemcsak hírnevet szerzett vele, hanem vagyonra menő zsákmányt, mindenféle drágaságot s katonáinak is jutott belőle bőven. Az ügynek is használt, mert Bercsenyi mindig olyankor küldte ki ilyen vállalatokra, a mikor a császáriak valami nagyobb készülődését akarta megzavarni. S ez rendszeren sikerült is, mert a kuruczok jötteknek híre sietett mindjárt a császári fővezérhez Bécsből az izenet, hogy küldjön katonaságot a székváros s a fenyegetett örökös tartományok védelmére. Ezek a vitézi tettek szerezték meg számára a brigádéros rangot, a fejedelem adományaképp a szatropkói gazdag uradalom felét, a messzire elhangzó hírnevet. S ezek fejében nézték el hibáit, ha ott is sárczolt, a hol nem lett volna szabad s jogtalan adót vett egyik-másik vármegyén. Mert kincs-szomja ha nem elégtelhetett ki a morva polgárok és parasztok rovására, idehaza vitte zsarolásra. A hadi kalandok közt még arra is ráért, hogy nagy kincstári birtokokat béreljen s ezzel is gazdagodjék.

Hogy hű maradt Rákóczihoz, sőt ügyéért tán lelkesedett is ez időben, abban nincs csodálni való, mert egyéni érvényesülésének sehol nem nyílt olyan tér, mint a kurucz seregben s érdeke azonos volt a nemzeti ügy érdekével mindaddig, a míg ez jól állott. Becsvágya is folyton sarkalta, nyilván magasabb vezéri rangra is vágyott, de nem érthette el, mert Rákóczi és Bercsenyi nagyon jól tudták, hogy egy lovas brigádnál nagyobb sereg vezetésére nem való. Bercsenyi szinte mentegetőzik, ha alkalmasabb vezér híján néha mégis kénytelen egy-egy kényesebb feladatot, vagy nagyobb sereget a kezére bízni. Pedig egyénileg nagy bizalma volt benne s később is, magaviselete fordultával, bármit beszéltek mások, nem akart hinni áruló szándékában, csak mikor már végrehajította.

Hogy mi bírta rá Ocskayt az árulásra, miután öt évig híven s a hadiszerencse kedvezésével szolgált a fejedelmet, arra kevés biztosságot mondanak a Thaly által felkutatott adatok, melyek máskülönben teljes részletességgel kísérik végig hadi vállalkait. A szerencsétlen trencsénai csata után nyilván megingott bizalma, mint sok másnak, a nemzeti ügy sikerében, arra pedig nem volt benne elég jellem, hogy balszerencse közt, saját kárára is küzdjön

tovább s kockáztassa eddig szerzett vagyonát. Megrendülésének ezt a pillanatát használhatta fel Pálffy gróf ravasz titkos ügynöke, Pyber püspök s a veszendő kurucz-ügy komor felhői között megmutatta neki a császári kegy napfényét, a császári ezredesi rangot, arany vitézségi érmet, mindenféle egyéb jókat. Lehet, hogy amúgy is elégedetlen volt, becsvágyát s kapzsiságát sértette Rákóczinak mások számára bővebben juttatott kegye s bőkezűsége. Töprengése másokban idő előtt gyanút keltett s ez míg egyrészt sértette büszkeségét, másrészt siettetett elhatározását.

Árulását különösen a pillanat tette veszedelmessé, a melyben elkövette, mert abban az általános lehangoltságban, mely a trencsénai csata után a lelkeket elfogta, könnyen találhatott volna példája követőkre. Hogy még sem így lett, — ez a kurucz vitézek dicsegetése. Még a maga katonáit sem vezethette mind át a császári táborba, pedig törbe vitte s a labanczokkal bekerítették őket. Néhány százán mégis elszabadultak s visszatértek a kurucz hadakhoz. S a ki megmaradt vele labancznak, az se szívesen tette; a Rákóczi neve alatt vívott harcok emlékének még e garázda hadra is volt varázsa.

A tüzes, merész kurucz brigádérosból pedig lanya, kelletlen labancz ezredes lett. Gróf Pálffy tábornagy ugyan kedvelte, büszke volt rá, hogy ő térítette át, egyszer bécsi audienciáján a császári kegy fénye is felragyogott szeme előtt, a bécsiek félénk, kíváncsi bámszokodása is jól eshetett hiúságának, — mégis aligha érezte magát a császáriak közt oly jól, mint régi hitén. Katonái tündöztek mellőle, ha szerét ejthették, átszökődtek a kuruczokhoz, úgy hogy ezere nemsokára 150—200 emberre apadt. Vitézi portyázásra, busás zsákmányolásra nem igen akadt alkalom. Váltig dicsekedett ugyan véghez viendő tetteivel, Bercsenyi, Rákóczi elfogásával, de egész labanczsága alatt alig tett valamit. Apró csatározásokban, ide-oda menetelésben telt el az ideje, régi nagy híréhez méltó hadi tette nincs egy sem az egész idő alatt. A büszke, indulatos embert végig sérthette a német tisztetek lenézése is; épen nem titkolták, hogy megvetik, mint árulót, nem tartják maguk közé valónak, — még Heister főgenerális sem vélekedik róla különben. Alighanem van valami igaz elfogatása után Érsekújváron tett vallo-másában, hogy árulását százszor is megbánta. Jóformán semmije se maradt abból, a mi tekintélyt öt évi harcaival, vére hullásával szerzett.

A végzet pedig, mely a sok jó tulajdonsággal megáldott s még több rosszal megvert embert fiatalon, alig 30 éves korában utolérte, rettentő és elszomorító. Kegyelmet esdélke, árulását nyilvánosan szánva-bánva, Rákóczinak hűségét esdélke, férfiatlan halál-félelmek közt ment a vérpadra az az Ocskay, kinek vitézi híre egykor betöltötte félelemmel

és csodálattal fél Európát. Ez a visszás vég még sötétebbé teszi azt a képet, melyet róla a történelem rajzol.

Schöpfung Aladár.

MARGIT.

I.

Most aztán már vége van a nyárnak,
Fönn az égen hűvös felhők járnak.
Egy-két gyümölcs ott függ még az ágon, —
De a halál csöndje leng már
Az egész világon.

Hervadozás most már a mi létünk,
Sápadt avar, a hova csak lépünk.
Közeleg a nagy éjszaka árnya...
Halld csak édes: itt suhog már
Fölöttünk a szárnya.

Húzódj hozzám, jó így együtt lennünk,
Őszi napfény ez a mi szerelmünk.
A legdrágább, a legszentebb fény ez,
Mert utolsó... mert kihunyván
Minden semmivé lesz.

Víg beszédőtől elszokott az ajkunk,
Meglátjuk az élet sorja rajtunk,
Sok bajt éltünk... de az elmúlásunk
Legyen boldog. Mindenkinék
Mindent megbocsássunk!

II.

Hosszúk az árnyékok...
Lám, itt az alkonyat. Istennek nevében
Kicsi portékánkat rakjuk össze szépen.

Elég is a napból.
Sokat tettünk-vettünk, még többet akartunk.
Most aztán lassacskán — hazafele tartunk.

Vége van, eddig volt!
Nagy csöndesség léssen ezután minálunk...
Azt kérdez: merre? — Majd oda találunk.

Majd haza találunk...
S míg veled bevégzem a bandukolásom,
Számolgassuk össze: mi van a rováson?

Sok is, meg kevés is.
Ej, furcsa rovás ez... nézd anyjukom, lelkem,
— Ez az, a miről én annyit énekeltem?

Kár volt a sok szóért.
A min nehéz szívvel annyit tanakodtam,
Egy-két rövid perccel most megfekteti nyugodtan.

Az egész ebből áll:
Bősséggel vetettünk, nagy szűken arattunk...
Mi tagadás benne: szegények maradtunk.

K. Lippich Elek.

BEH MEGCSENDESÜLTEM!*

Míg mellettem voltál s enyémnek tudtalak,
Legboldogabb ember voltam a nap alatt,
Csapongó kedvemnek alig volt határa,
Oda se néztem az élet sok bajára,
Kacagva, dalolva jártam a világot,
Nem is jártam, hanem szárnyakon repültem;
De mióta te is itt hagytál engemet:
Édes feleségem, beh megcsendesültem!

Pedig a te karod, ölelő két karod
A szabadságomnak korlátokat szabott,
Rab voltam egy kissé, szolgaságra vetve,
Ki nem mehet mindig, a merre szeretne;
Csakhogy az a rabság olyan édes volt ám,
Boldog szolgaságom oly örömet túrtam!
Vége rabaságomnak, szabad vagyok s mégis,
Édes feleségem, beh megcsendesültem!

Mint a folyó, melynek medrét a míg gátak
Szorítják két felől, addig vígan vágat,
S zajongó vizével a merre csak elmegy,
Szilajon szokellve folyást énekelget;

* Szerzőnek a Kisfaludy-Társaság november 29-iki ülésén felolvasott költeményeiből.

De ha gátja szakad: hangját vesztí legott,
S vándorogva halad, szélesre terülten.
Lám, én is a folyó sorsára jutottam!
Édes feleségem, beh megcsendesültem!

Nem is leszek én már vídám soha többet,
Vége minden jónak és minden örömnök!
A mi volt, az elmúlt, hiába sajnálom!
Álom volt az egész, múlt, fényes álom!
Temetésed zaja felébresztett abból,
Szomorú valóság gýása leng körültem,
Oh beh árva vagyok, beh nyomorult vagyok!
Édes feleségem, beh megcsendesültem!

Nincs is nekem immár semmi kívánságom,
Csak az, hogy az Isten tégedet megáldjon,
Ölelő karodat, szerető szivedet,
Minden szem porodat egyenként áldja meg!
Legyen a sírhalmod örökké virágos,
Süssön a nap rája örökké derűlten,
S meg ne tudj soha a másvilágon, hogy én,
Édes feleségem, így megcsendesültem!

Jakab Ödön.

A GORSZKI BARONESSZEK.

Elbeszélés.

Irta Abonyi Árpád.

Az egyemeletes, ódon ház, melyben a Gorszki baronesszek jóval fiatalabb testvér-öccsükkel: nádudvari és gorszki Gorszki Xavér Ferencz báróval együtt laktak, valamikoriban a szép és erényes Bornemisza Anna birtoka volt. Akkoriban igen kényelmes, igen urí formájú palotaház lehetett, bővölködő kívül és belül mindekben, mi szemnek kedves és drága, — azóta persze lesüllyedt rangban, tekintélyben és kényelemben a körülötte emelkedő modern épületek mellett. Utolsó birtokosai, a Gorszki baronesszek, tudták-e, nem-e, mennyire kisír kopott örökségük az utca többi épületei közül — arra bajos munka lett volna világos választ adni. Lehet, hogy tudták, bár igaz, hogy — pénz híján — amúgy sem tudtak volna a bajon segíteni.

Kicsit még emlékszünk néhányan, öregebbek, a házra is, a baronesszekre is. A házra főleg, keskeny, mely udvarával, boltíves, szűk lépcsőutjaival, hátul a kocsiszinnel, melyben kiugró federes, régi batár szomorkodott az idők elmúlásán, ki tudja hány év óta. Négy izmos, parádés ló kell vala hajdan e rengeteg családi hintó húzására, — most nincsen egy sem. Régóta nincsen... és nem is lesz. Nem bizony négy ló, se kocsis, sem huszár — senki. Egy vén «fiasszony» teszi az egész cselédséget immár vagy húsz év óta. Az lézeng ide-oda a doh-szagú, öreg házban, az mos, az takarit, az zsörtölődik, az fakad sírva, ha a régi jó idők eszébe jutnak, az kergeti le a batár rúdján guggoló-tyúkokat és vízi hetenként kétszer mosdintéztebe a «méltóságos Feri ifiúr» fehéreneműjét, hogy olyan legyen minden, mint a frissen hullt hó.

Emlékszünk valamelyest a méltóságos Feri ifiúr is. Magas, száraz alakja, koravén arca, fényes czilindere, aranygombos pálcájaja kikéredzkedik a tovatúnt idők homályából. — Látjuk, bár nem valami tisztán, — inkább csak előre görnyedő, fáradt járása, sápadt feje, s aranygombos pálcájának ritmikus koppanása maradt emlékezetben, midőn a kaszinó felé tartva, komolyan, méltóságosan végig sétált az utcán, napfényben, esőben, hóban mindennap délután öt órákor.

Egy zivataros decemberi nap estéjén a baronesszek még tizenegy óra tájban is ébren voltak. Vén kisasszonyok voltak bizony a szegény baronesszek, — kicsinyek, törődöttek, egyformák. Lottika bárónő volt az idősebbik, tán nyolcz, vagy tíz esztendővel, — közte és Blanka nővére között azonban senki sem tudott volna különbséget fölfedezni. Egyforma — olcsó — fekete toilletben jártak, arcuk vértelen, elaszott, szenvedő volt, hangjuk suttogó, gyenge, szinte félénk. Mintha a boltíves szobák örökös csendességét kimélték volna.

— Különös, édes Blanka — mondotta Lottika baronessze, s finom, kicsi alakja szinte remegni

látszott a XVIII-dik század izlésében készült mályvaszínű kerevet sarkában, hol valami kézimunkával babrált, — különös — ismétlődött még halkabban, hogy ma egész este oly deságréable... annyira sajátos gondolataim vannak...

— Nekem is, kedveském — intett ősz fejével a másik bárónő, s egy pillanatra maga is összerézzenve hallgatta az ablaküvegeket ostromló szélvihar füttyölését.
— Máskor ilyentájt már lenyugodtunk.
— Igen, kedveském — bólogott a nővér — máskor már aludtunk, de ma nem vagyok álmos.
— Én sem és ez érthető... ez érthető...
— Mire gondol?
— Bizonyosan arra, a mire maga...
— Ferenczre?
— Igen, igen! Mon Dieu... nem is tudom, miért...

— Én sem tudom... sőhajította Blanka baronessze, hogy miért gondolok rá ma egész este. De bizonyosan maga is észrevette, szívem, hogy kedves öcsécském ma este a vacsora után fel-tünően szórakozottnak, mondhatni: figyelmen-lennek látszott.
— Izgatott volt...
— Igen, izgatott volt; nagyon, nagyon izgatott... Szegény öcsém!
— Oh, Istenem... szegény Feri...

Lottika bárónő jószágos, szelid szemében megjelent egy könnyesepp... aztán megint egy... Azután fölemelkedett a kerevetről, s lassú, zajtalan léptekkel az utcára nyíló ablakhoz járulva, titokban letörölte őket megnehezedett pilláiról. Ne vegye észre nővére, hogy rossz előérzet kinozza szívét, — homályos sejtelmé valami bizonytalan szerencsétlenségnek, mely rémkép tán — az is lesz bizonyynál és nem más, — de itt suhog szegény ősz feje fölött a levegőben és nem akar szétfoszlani. Pár percnyi hallgatás után ismét visszatért és így szólt:

— Szemrehányásokat teszek magamnak, kedveském, hogy biztattam kedves öcsécskémnek, pedig az lett volna helyes, ha lebeszélem. De azt gondoltam, hogy Feri még elég fiatal, elég csinos... sőt nagyon csinos férfi, nem igaz?

— De igen, Lottika! — intett élénken a fiatalabb nővér, s egész lényén meglátszott, mily igaznak, tán szentnek tartja azt, a mit hisz, — Feri ritka szép férfi! Mindenekben hasonlít boldogult édes atyánkhoz, ki a maga korának egyik legszebb férfja volt.

— Ez az én meggyőződésem is, édes Blanka — folytatta csodálatosan kimelegedő, szeretetteljes, lágy hangon az idősebb baronessze, örömmel beszélve mindkettőjük balványáról, kit egyetlen tartottak a föld kerekéjén szépségben, jószágban s úgy lehet: erőben is, — Feri öcsém örökölte atyánk nemes vonásait, de tán mégsem kellett volna házasságra bízni...

— Kornéliára gondol?
— Igen!... Lássá ez a Kornél... Nem volt szép tőle, hogy oly ridegen viselte magát Ferivel szemben — suttogta lehangoltan a bárónő — gyöngédebben is tudtára adhatta volna, hogy nem óhajt hitvese lenni. Persze, Kornél mindig élvővár, elkényeztetett, pikáns teremtes volt... Nagy vagyona van, igaz — de ez nem jogosít gyöngédtelenségre — Feri mindig ér annyit, mint ő! Öcsém, férfi létére, fiatalabb, mint Kornél, a ki — úgy tudom — elmúlt negyven...

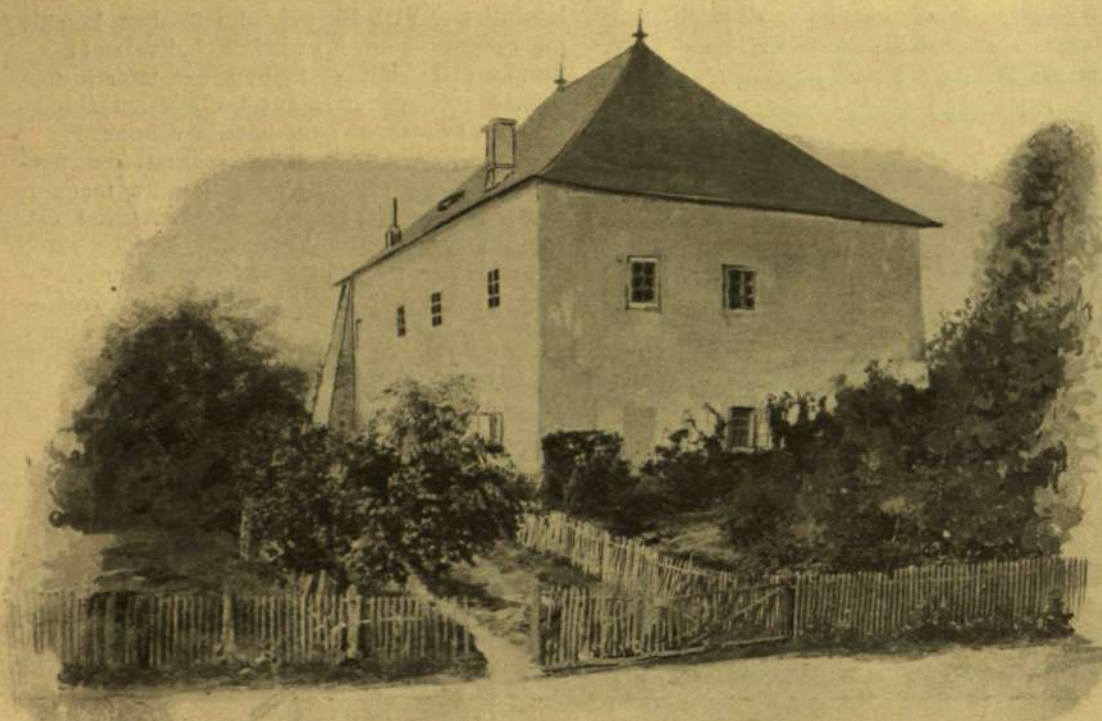
— Negyvenhárom!
— Tessék, már negyvenhárom... Mondhatom, bűnös vakság! Boldog lehetett volna Feri öcsémekkel. Igazán sajnálom, hogy kitéttük Ferenczet ennek a kellemetlenségnek.

— Megszegényítésnek, kedveském, mert az volt! Kornél nevetett, s elég pórias... igen, igen! elég pórias volt azt mondani, hogy Feri derék ember, de már nem való házasságra! Ah! Szegény így beszélni... sohasem bocsátom meg...

— Én sem, pedig, ha jobban meggondolom, nem nagy dolog. Sőt jelentéktelen... épen mint az egész Kornélia... De mégis lehangolta szegény öcsécskémeket. Tartani lehet tőle, hogy felindult lelkiállapotában, valami komoly bajba sodorja magát, — olyan bajba, melyet ezúttal nem leszünk képesek helyrehozni.

Lottika bárónő fázékonyan húzta össze mel-lén a fekete cipkét.

— Félek, szívecském — lehelte szomorúan.

A SZTRÓPKÓI VÁR FENNÁLLÓ RÉSE.

hogy Feri ma este megfélemezik ígéretéről és kártyázni fog a klubban.

— Oh, istenem! — sohajtotta a fiatalabb nővér — én is attól félek. Attól a percztől kezdve, hogy Feri oly feltűnő izgatottsággal távozott hazulról vacsora után — folyton ez a rettenetes gyanu kinoz, csak nem akartam hangosan kimondani. Ha pedig kártyázni fog és veszíteni talál, mint a múlt hónapban...

— Nem, nem! — biztatta magát Lottika baronessé, s gyöngéden megsimogatta megrémült nővére kezét, — nem fogja tenni. Ferencz lovas, szótartó férfi, — tudja, hogy egy új kártyavesztést többé nincs módunkban ki-egyenlíteni... utolsó ékszereink is el vannak zálogosítva... Nem szabad ilyesmire gondolnunk, drága Blanka, — ezzel megsérténők öcsésünköt, a ki nem adott rá okot, hogy kimondott szavában kételkedjünk.

— De ha mégis így lesz Lottika — kérdezte remegő hangon, tágra nyílt, ijedt szemekkel a fiatalabb nővér — ha Feri mégis leül a kártyasztal mellé és veszít?

Lottika bárónő nem felelt azonnal. Tekintete révedezve tapadt nővére sápadt arcára. Azután eltűnt szomorú, jó szemeiből a lágy-ság, s megjelent helyette aczélos villanása egy büszke asszonyi lélek energiájának, mely határozott és kemény volt, szinte kegyetlen, mint maga az akadályt nem tűrő nyers akarat.

— Ferencz jól tudja — mondotta szigorú, hideg hangon — hogy ha kártyázik és veszít: fizetnie kell. Hogy mivel: izlés dolga.

A fiatalabbik nővér hiába küzdött szívével, nem tudta visszafojtani könnyeit erre az éles szóra, mely vágott, mint a kés, s a lelke legmélyéig hatott, hogy megsebezze. Lottika baronessé hozzá sietett, becézte, biztatta, simogatta: ne féljen, nem lesz semmi az egészből. Feri megtartja szavát. A sors nem lehet hozzájuk annyira kegyetlen, hogy családjuk és vagyonuk megsemmisülése után, életük egyetlen vigasztól, szegény jó öcsésüktől is megfoszsa őket.

— Bátorság angyalom, bátorság — suttozta könybe lábbadó szemekkel, — ne csináljunk magunknak fájdalmat, midőn arra semmi, de éppen semmi ok sincs! Ha azonban mégis úgy lenne, mit gondolsz — élhetne kedves öcsésünk bécselet nélkül?

— Nem tudom...

— Nem tudod, Blanka... mi ez? Kik vagyunk mi?

— Oh Istenem, hiszen igaz — felelte halk zokogással a nővér, s törekény lényét lelke legbenső valójaig megrázta egy szörnyű gondolat — igazad van, érzem... nem mondok ellent, de mégis csak rettenetes és talán nem is szükséges... kártya miatt...

Éjtel után egy és két óra között úgy tettszett, mintha valaki nyitná a folyosóra vezető külső ajtót. Lottika baronessé gyorsan elfújta

a gyertyát és hallgatódzott. Ne tudja Ferencz báró, hogy virrasztanak. Az ajtó ezalatt kinyílt és ismét bezáródott. Azután hallszott, hogy a báró leveri cipőjéről a havat, becsukja kulcsal az ajtót és lassan, tapogatózva előre jön.

— Ő az? — kérdezte a fiatalabb nővér, s maga is odalopódzott a szomszéd szobába vezető üveges ajtóhoz, mely testvérük lakosztályát az övéktől elválasztotta.

— Ő... intett Lottika baronessé, inkább a szemével.

Ferencz báró gyertyát gyújtott, s csilinderét

az asztalra tette. Azután levetette felsőjét, s egy tökéletesen nyugodt gentleman biztosságával keztyűi lehúzásához látott. Ez a művelet eltartott másfél perczig. Majd a gyertyához lépett, s előbb a jobb, azután a bal keze fejét és gondosan ápolt körmeit nézegette. Hosszú, keskeny körmei voltak a báró úrnak; se munka, sem egyéb, méltatlan, polgári foglalatosság azokat nem koptatta. Ujjai fehérek, finomak, — tenyere puha, szinte nőies, mondhatni: nevetésséges, férfínál ennyi finomság és ennyi lágy-ság. Ebbe a nézegetésbe is beletelt fél percz, — egész örökkévalóság! A kétség és reménykedés gyötrelmes kalváriája az üvegajtó mögött reszkető nővéreknek.

Azután nyakkendőjéhez nyúlt Ferencz báró, megigazította, s az állótükrö elé lépve, ijestően sápadt arcának mására bámult... Két perczig, háromig, négig. Mintha odakövélt volna lába a szőnyegre, a hajdan virágos, drága iráni szőnyegre, mely épp oly bánatosan kopott lett az idővel, mint ő. Bár tán nem annyira, mint ő.

— Mit gondol, Lottika? — kérdezte reménykedve az ifjabb baronessé.

— Még nem tudom — hangzott az elfojtott válasz, — várjunk...

— Azt hiszi úgy-e, hogy —

— Csendesben, szívecském... várjunk...

Vártak.

Gorszki Ferencz báró most kihuzogatta kezét: azután zsebébe nyúlt, s a kezébe akadt két darab ezüstforintost tenyerébe véve, gépiesen csörgetni kezdte. Mosolygott, s fénytelen bágyadt szemeiben megjelent valami homályos nyoma az önmagát gúnyoló iróniának. Ça! Par là most... Két ezüst forint... egész vagy-on! Két valóságos, eleven forint! Ugyan, hogy az ördögbe maradhatott meg birtokában ez a két rongyos árva?

— Visszahozta a pénzt, a mit szivarra kért... suttozta Lottika baronessé.

— Vissza...

Thaly Kálmán «Ocskay László» című munkájából. ÁRVA VÁRA.

— Nem vett szivart.

— Nem. Ma nem vett szivart...

Ferencz báró a két ezüstforintost nem csúsz-tatta vissza zsebébe, hanem a tükrö alatt levő nehéz márványasztalra tette; azután lehajolt, kinyitotta a bronz-fogós fiókot, belenézett, s ujjjaival pattintva, jó hangosan... elkáromkodta magát.

— Ezerötszáz... Szép komédia! Rablók...

A szegény kicsi baronessék öreg szemei előtt egyszerre elborult a világ. Fekete lett a levegő és megtelt millió tűzvörös ponttal... Úgy érez-ték, mintha mindenütt tűz zuhogna alá, per-zselné tagjaikat, s össze kellene esniük a fe-jükre zuhogó rémítő tüzesöben! Lottika bar-onessé megragadta szédülő nővére karját, mel-lére vont a fejét, de nem szólt egy szót sem. Megnémult. Erőtlen lett, szinte békés. Semmi-féle aranyért a világnak nem tudott volna ki-erőszakolni göresösen összeszoruló ajkain egy megváltó szót. Csak nézett merőn előre az ablaküvegen keresztül, mintha egy kigyó sze-meinek delejes bűvölete tartotta volna lekötve érzékeit. A kimondott szörnyű szám — ezer-ötszáz forint — megnőtt földagadt, utálatos, éhes, varangyos rémmé puffadt kétségbeesett tekintete előtt, hogy fel akart sikoltani — de egyetlen könyöröltes hangnak sem volt ura, mely meghozta volna elkínzott szívének a meg-nyhülést.

Ferencz báró megszegte ígéretét.

MŰVÉSEK A RÓMAI MAGYAR MŰVÉSZHÁZ KERTJÉBEN.

Odabenn ezalatt tompa dőrej rázta meg a levegőt.

Ferencz báró kopaszodó homloka előre hanyat-lott, hosszú, csontos alakja sarkon fordult, az-után szép lassan leült a földre. Ajkai kinyíl-tak, mintha szólani akart volna... de csak nyöszörgött. Ebben a pillanatban nagy esomó vér buggyant ki tátott száján, feje oldalra esett, s a száraz férfitest la-sú remegéssel kinyúlt a földön.

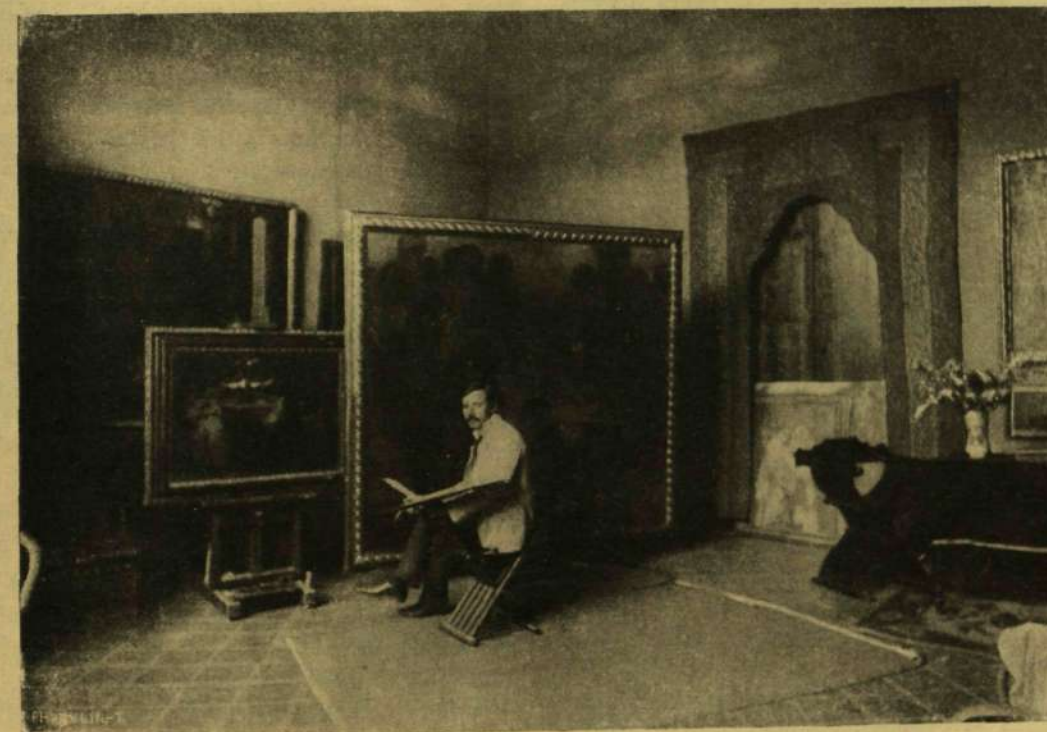
— Lottika, Lottika, — dadogta a fiatalabb baronessé. — Mi történt?

Lottika bárónő megszorította nővére kezét, s erős hangon, félelem nélkül, hősies elszánt-sággal adta meg a visszatartóan kegyetlen, szerinte azonban egyedül korrekt választ:

— Meg kellett történnie, kedveském... Öcsés-kénk megmentette a becsületét.

RÓMAI EMLÉKEK.

Róma nemcsak a világ központja volt egy-kor, hanem most is a világtörténelem emlé-keinek központja. Örök város csakugyan. Mű-vészek, történészek kifogyhatatlan kútfor-rás. Ezért jött arra a gondolatra művészet-kedvelő s áldozatkész kitűnő történettudóunk, Fraknói Vilmos püspök, hogy a magyar mű-vészeknek otthont teremtsen Rómában. Van

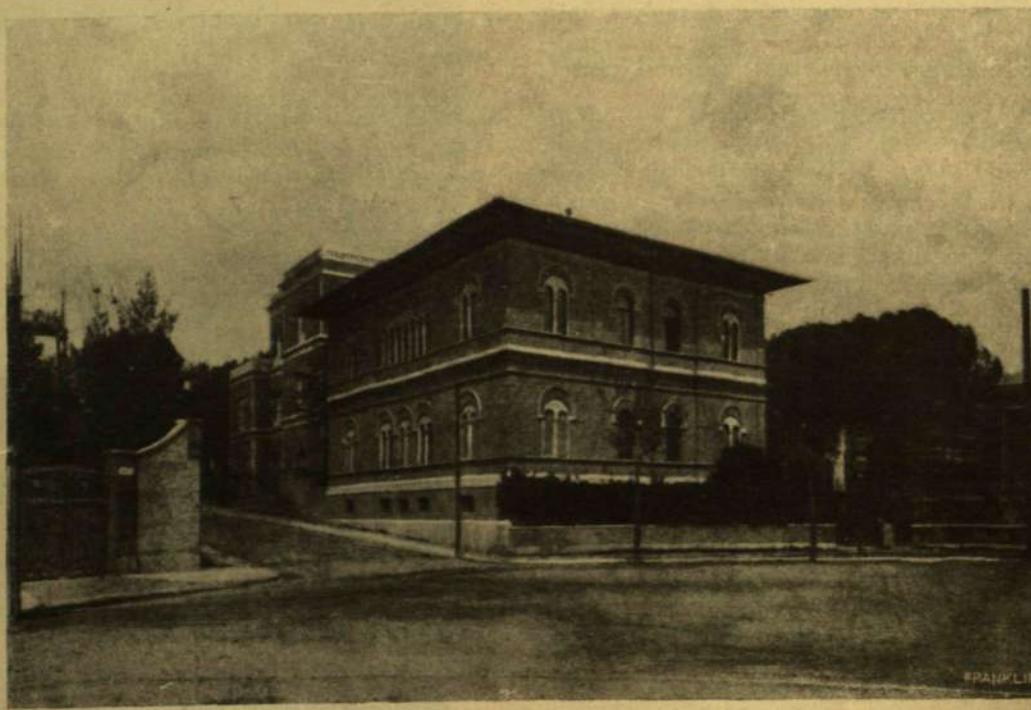
HEGEDŰS LÁSZLÓ FESTŐMŰVÉSZ RÓMAI MŰTERMÉBEN.

Kártyázott és veszített. Becsületszóra, termé-szetesen holnap délig. — pénze, a szivarra ka-pott két ezüstforintoston kívül nem volt. A kik-nek adósuk maradt, azok mindnyájan «otthon lesznek» holnap délig. Ohó! Mind gavallé-rok. A kaszinó urai, tekintélyesek, előkelők. De lám, elnyerték e földhöz ragadt koldús ka-merádtól — a nincs-et, becsületszóra, holnap délig, a mikor is — mondom, így szokták — minden bizonynyal «otthon lesznek». Hát a morál, fuj... Itt van, rovassék kőbe: «kutya ugasson, ur fizessen».

Az már aztán az ő dolga, hogy mivel fizet. Babszemmel nem gílt...

Midőn pár pillanatnyi csend után Lottika baronessé látta, hogy öccse benyúlt az asztal-fiókba — térdei megcsuklottak, föl akarta emelni kezét, hogy kiszakítsa az ajtót, berohanjon és megmentse a szerencsétlent: de nem tudott megmozdulni, reszkető tagjai nem engedelmess-kefték akarátának, egész kicsi, vézna alakja gyengébb volt egy forróházban, félig eszmélet-lenül fekvő beteg gyermek testénél. Midőn pe-dig a rákövetkező perczben úgy érezte, hogy most már föl tudná emelni kezét a kilincsig... sőt feljebb, az ajtó üvegéig is, hogy betörje: ezt a mozdulatot nem tette meg.

Lehet, hogy már késő is lett volna. Nem tudni bizonyosan. De nem tette meg.

A FRAKNÓI-FÉLE MAGYAR TÖRTÉNETI INTÉZET ÉS MŰVÉSZHÁZ RÓMÁBAN.

Jetty Gyula fényképe.

DAMKÓ JÓZSEF SZOBRA SZOBRAZSMŰVÉSZ RÓMAI MŰTERMÉBEN.

az angoloknak, francziáknak, spanyoloknak, németeknek, amerikaiaknak «academiájuk». — most már megvan az alap, hogy Fraknoi Vilmos püspök szép nemzeti ajándéka is idővel ilyen intézménynyé váljék.

A «művész-ház» Róma egyik legelegánsabb negyedében, gyönyörű szép helyen fekszik; kilátással a Campagnára, az Albán- és Sabin-hegységekre, kertek és villák közepette. Ciprusok, piniák, babérok, rózsák köröskörül. Művészek való szép hely.

A villa maga is szép, román stílusú kis palota. Voltakepen kettő egymás mellett. Az egyik, a régibb a püspöki villa és egyszerűsége, a másik a művészetnek. Az előbbiben szokott tölteni a püspök tartózkodni és itt fogadja magyar vendégszeretettel minden rendű és rangú vendégeit.

Az utóbbi években rendkívül sok magyar keresi föl Rómát — és a legutóbbi évben — a művészházat is, úgy hogy kinevezték «magyar központ»-nak.

Nagyon kedélyes és kellemes élet folyt az elmúlt télen a Muzsák ezen új hajlékában. Míg egész Róma didergett a Tramontana (északi szél) szokatlanul fagyos lehelletétől, — a művészek befűtették a műterem nagy kályhájába s vígan mosolyogtak fázó olasz ismerőseikre, a kiknél tudvalevően nagyon ritka bútor a kályha. A tavalyi tél abnormisan hideg volt Itáliában, azonban mi magyarok szívesen vállalnánk az olyan telet: hónapok óta se láttuk. Február első napjaiban, mikor hallottuk, hogy kidőlt a Museo Nazionale udvarán az az öreg ciprusfa, a melyet még Michel Angelo ültetett, — elmentünk megnézni. Kettőtört öreg dereka magával rántott le egy csomó nyíló piros futórózsát.

Romok és futórózsák!

Ez adja meg Rómának sajátosság jellegét, a milyen egy más városnak sincs.

Rómában látja az ember igazán, hogy zsarnokoknál, hőskönnél mennyivel maradandóbb emléket hagynak a művészek maguk után.

Az ember szeme előtt mintegy elvonul Rómában minden kor a maga büneivel és érenyeivel. Rajta van mindegyiken bélyege az akkori időknek: a pogány ó-kor, a Caesároknak ideje fölcsúszott palotáikon, a Colosseum földalatti üregein; a kereszténység kezdő kora, dekadens s mégis valódi naiv vonásain a katedrálisokban; a renaissance hatalmas alkotó szellemének munkáin a templomokban.

A renaissance volt miből meríteni; de csodálatos, az új- és legújabb-kor Rómában már nem bír odáig emelkedni, hogy az ó- és középkorral megálljon egy vonalban — művészetiileg. Ha Rómának mai művészetét nézzük, sajnálkozunk s bosszankodunk, hogy mennyire vásári.

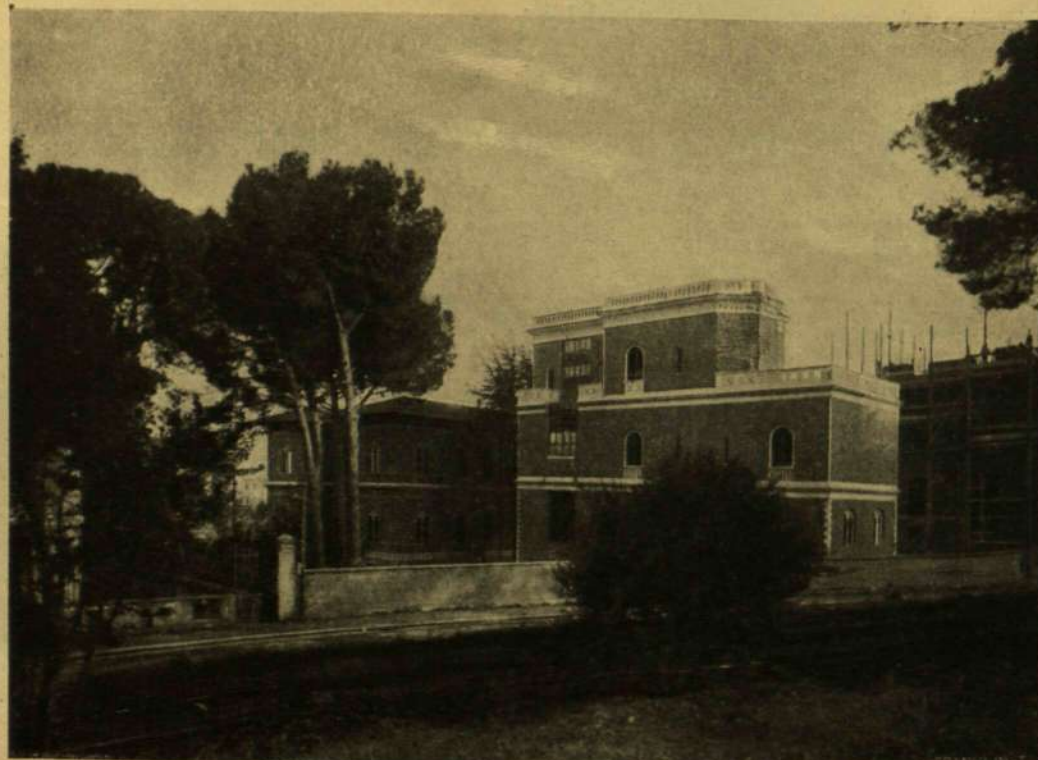
Nemzeti és nemzetközi kiállításainál is a

mi kiállításainknak jóval magasabb szokott lenni a színvonala. Egyáltalán mostanában sokat utazgatva a külföld nagy városaiban, merem állítani, hogy hiába szidják kritikusaink a magyar művészeket, — sehol oly magas színvonalú kiállítást — bele értve Páris is — nem látni, mint nálunk Budapesten. Csak, sajnos, még ez a tény nagyon fiatal s nem szokta meg a világ. De majd csak eljön annak is az ideje.

Egy kicsit el is tértem tulajdonképeni tárgyamtól — a művészház berendezésétől s lakóitól.

A múlt évben Hegedűs László, Grünvald Béla festők s Damkó József szobrász voltak a művészház első lakói. Damkó a földszintet, Grünvald az első, Hegedűs a második emeletet foglalta el. Grünvald és Hegedűs egy évet szándékoztak csak kint tölteni; Damkó továbbra is hű marad Rómához; műve: «Sylvester pápa emléke», mely a Laterán-templomba készült, még oda köti. A fölfelel egész sor sikerült portait van még a műteremben részint befejezve, részint munkában, mint: Fraknoi püspök monumentális mellszobra, gróf Széchenyi Miklós pápai nagykövet képmása, László Polycárpnak, a ferenczrendiek ausztriamagyarországi definitorának remekül sikerült mellszobra, egy bájos kis gyermekfej és még sok más szép dolog.

Grünvald Béla sok szép meleg tonusú olasz

A RÓMAI MAGYAR MŰVÉSZHÁZ.

Jelfy Gyula fényképe.

tájképet, interieur festett. Különben ő bemutatta római műveit a tavaszi kiállításon.

Hegedűs László festett — sok mindent, de az ő dolgait nem kritizálhatom mégsem, miután sokkal közelebb áll hozzám, semhogy tárgyilagosságomban bíhetnének. A kit érdekelt, — megláthatja műveit a Műcsarnok mostani téli kiállításán.

Oh, Róma, szép Róma — igazi művészeknek csak megerősödve lehet eljönni falaid közül!

Hegedűs Lászlóné.

A KORPONAI ORSZÁGGYÜLÉS 300-IK ÉVFORDULÓJA.

Az édes gyümölcséről és savanyú boráról nevezetes Korpona ősrégi városa fényes ünnepet ült folyó évi november 23-ikán, megünnepte 300 éves fordulóját az 1605. évi országgyűlésnek, melyen Bocskay István fejedelem a magyarországi és erdélyi rendekkel rövid pár nap alatt előkészítette a bécsi békekötést s lerakta újból rendi alkotmányunk alapját, melyen egész közjogunk egészen 1848-ig nyugodott.

1605 november 17-én vonult a fejedelem Korponára huszonkét vármegye, a felsőmagyarországi sz. kir. városok s Erdély követeivel, nemkülönben 7000 főnyi fényes huszárságával s mintegy 10,000-nyi hajdusággal s miután e hó 19-ikén Mátyás kir. herceg követei, Forgách Zsigmond és Pógrányi Benedek is megérkeztek, három napi bizalmas eszmecsere után, november 23-ikán Bocskay a vártemplomban ünnepélyes istentisztelettel megnyitotta az országgyűlést, november 24—26-án letárgyalták először, 29-ikén másodszor s december 1-én harmadszor a békeponthoz s december 3-ikán megszövegezték és ünnepélyesen felolvasták s aláírták azokat. December 5-ikén s a következő napokon a rendek tárgyalták a fejedelem előterjesztéseit a szabadságharc esetleges folytatására szükséges anyagi eszközökről, határoztak az ország biztonságáról a fegyverszünet alatt s intézkedtek egyes-más halasztást nem tűrő ügyekben. December 10-ikén Bocskay megerősítette a törvénykönyvet, 12-ikén kiállította a békekötés miatt lázongó hajduság szabadságlevelét, melynek alapján az eddig katonaszkodó hajduság állandó fészket vert a mostani hat hajdúvárosban: Nánás, Dorog, Bösörmetény, Hadház, Szoboszló és Vámospercs városokban s december 15-ikén Bocskay és kísérete elhagyta Korponát és Kaszára ment. Illésházy pedig a 15 korponai cikelyvel 1606 január 7-ikén Bécsbe érkezett, hogy ezek alapján közvetlenül tárgyaljon Miksa királyi herceggel a békéről.

A bécsi alkudozások febr. 9-ikéig tartottak,

A KARAVÁNK HÍDJA ANGORA MELLETT.

A RÉGI CZITADELLA KÓNIABAN.

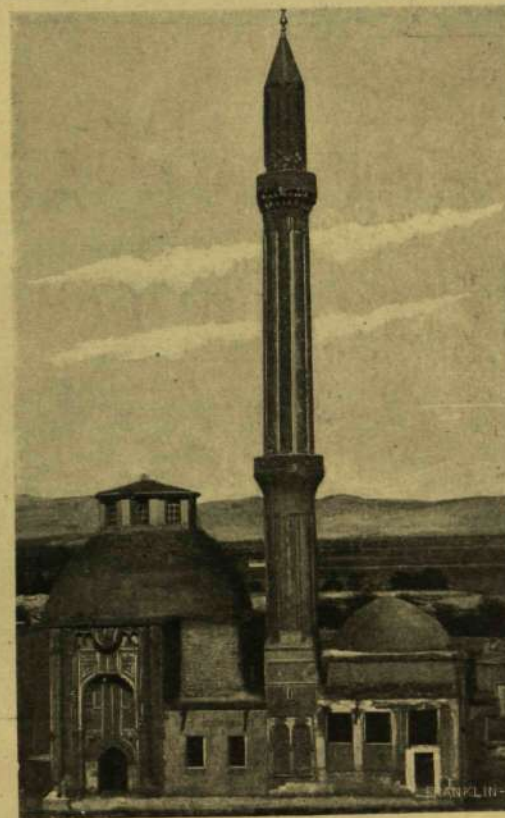
de a kiegyezés nem sikerült. Bocskay ekkor Kaszára új gyűlést hirdetett, melyen április 24-től május 12-ikéig tárgyalták a korponai pontokra adott választ s a rendek kimondták, hogy ragaszkodnak a korponai pontokhoz.

Vége az udvar katonai gyengeségének tudatában 1606. évi június 23-ikán némi csekély változtatás után elfogadta a korponai pontokat, a bizottság megkötötte a bécsi békét s november 11-ikén a király s a fölkel magyarság Zsitvatoroknál a törökkel is megkötötte a békét husz évre.

A korponai országgyűlés főbb vívmányai 1. a teljes vallásszabadság, 2. hogy a király az ország tudta és beleegyezése nélkül Magyarországon és kapcsolt részeiben sem háborút nem kezdhet, sem idegen katonaságot be nem hozhat, 3. a nádori méltóságot újra betölti, még pedig megüresedése esetén egy éven belül s ha a király nem volna erre hajlandó, a nádorválasztó országgyűlést az országbíró, vagy ennek nem léteben a tárnokmester hívhatja egybe; 4. a magyar szent korona az ország határain belül magyar születésű választott koronázókat gondja alatt legyen, 5. a kamarák megszűnnek, helyükbe a régi kincstartóság lép, 6. a jezsuiták vagyonnal és állandó jogokkal nem bírhatnak Magyarországon, 7. a tisztségekre és hivatalokra csupán született magyarok vallás-különbség nélkül alkalmazandók, 8. a végvárokban magyar katonaság legyen, 9. a király Magyarországon lakjék, ellenkező esetben a nádor a magyar tanácsal teljes hatalommal kormányozza az országot, 10. csak a törvényesen megválasztott ellen indítható kereset s csak a törvényesen elmarasztalt vádlott büntethető, stb.

A korponai hazafias ünnep november 23-ikán délelőtt 9 órakor ünnepi isteni tisztelettel kezdődött az ágostai hitvallás evangélium templomban, melyet Bachát Dániel bányakerületi püspök tartott, utána a város ház dísztermében a közönség elénekelte a Szózatot, Czobor László, Hont vármegye alispánja és Korpona város díszpolgára megnyitotta az ünnepélyt, Hollady Nándor, Korpona város polgármestere üdvözölte a vendégeket, Matunák Mihály, Breznóbánya város polgármestere felolvasta munkáját a «Korponai országgyűlés története»-ről, melyet a város költségén kinyomattak s a vendégek között szétosztottak. Majd az ünnepi közönség testületileg felvonult az egykori országgyűlés színhelye mellett álló harangtoronyba illesztett emléktáblához, melynél Hollady polgármester beszédet mondott, mely után a szomszéd vártemplomban a közönség orgonakísérettel elénekelte a Himnuszot. Déli 12 órakor a városi szállóban díszebéd volt, mely után a vendégek egy része külön vonattal elutazott. Este táncmulatság zárta be a korponai ünnepséget.

Matunák Mihály.

A JUDEÁ DSÁMI MINARET.

KHISSITA EMLÉK KÓNIA VIDÉKÉN.

A HOSSZÚ ÉLET.

Moltke szerint az egészség titka abban van, hogy legyen az ember nagyon mértékletes mindenben és mozogjon sokat a szabadban. Chevreul tanár, a ki 103 éves korában halt meg, igen mértékletes volt az életben és nagy súlyt vetett a jó hangulatra. Victor Hugo háza falára a következő iratot vésette be: «Lever à six, diner à dix, souper à six, coucher

à dix, fait vivre l'homme dix fois dix». (A ki hatkor kél, tízkor ebédel, hatkor vacsorál, tízkor fekszik, tízszor tíz évig él.) Sir James Sawyer hosszú receptet ad a hosszú élet elérésére: Aludjál nyolcz órát jobb oldaladon, szabadon álló ágyban; korán reggel kerülj a hideg lemosást, hanem helyette fürd-jél tested hőmérsékletének megfelelő meleg vízben; reggeli előtt végezz némi testmozgást; kevés húst egyél s azt is jól megfőve; felnőtt ember ne igyék tejet, hanem inkább sok zsiradékot a betegségek csirait tönkretévő sejtek táplálása szempontjából; kerülje a mérges (szesz) italokat, melyek e sejtekre károsan hatnak; naponként végezz testmozgást a szabadban; lakószobájában ne töltsd meg élő állatot; éljen lehetőleg falun és gondoskodjék mindenekelőtt jó ivóvízről, száraz lakásról, melynek jó csatornázása is legyen; foglalkozásod legyen változatos, többször rövid szabadsággal váltakozva nagyraérvásodat mérsékelj és légy jókedvű. «A ki száz esztendeig akar élni — mondja Sir Benjamin Ward Richardson — se ne dohányozzék, se ne igyék, különösen ne igyék és igen kevés húst egyék; keljen korán és mesterséges világításnál lehetőleg ne dolgozzék; ne törje magát gazdagság után, ne bosszankodjék és nagyraérvását korlátozza».

ÚTI KÉPEK ELŐ-ÁZSIÁBÓL.

Kis-Ázsia és a szíriai sivatag a világ legelhagyottabb tartományai közé tartoztak még ezelőtt néhány esztendővel is. Pedig a civilizált világnak úgyszólván küszöbén feküdtek, s a régi emlékeknek egész halmaza vonzotta ide az idegeneket. Phrygiai, perzsa, görög, római, byzanci, szeldsuk és ozmán történelmi emlékekben gazdag ez a vidék, s volt idő, mikor az emberiség kulturájának itt volt a középpontja. De rövid idővel ezelőtt, ennek dacára is csak nagy ritkán vetődött erre idegen. Csak a karavánok útján lehetett idejutni. Bagdad és Damaszkusz között megvolt ugyan — s megvan ma is — a postaösszeköttetés, de az egyetlen tevéből s a rajta ülő vezetőből áll, s hetenként egyszer indul a két város között. S nem volt bátoraságos erre a postára bízni az életet. Az arabs törzsek tiszteletben tartották magát a postát, mert angol protektorátus alatt áll, de ez a tisztelet nem terjedt ki az utasra, a ki a postával tette meg az utat. Nehány év előtt egy hazánkfiát is kirabolták, a kinek sietős volt az útja, nem várhatta meg a legközelebbi karavánt s a postával utazott.

Ma azonban nagyot változott a dolog. Építik a különböző vasutakat. A németek az anatóliai részt vállalták el, mely Kóniáig, a hatalmas szeldsuk birodalom egykori fővárosáig vezet. Onnan kezdve a francziák építettek a Taurusz hegységen át Bagdadig egy vasutat, melynek hossza nem kevesebb, mint 2500 kilométer. Sőt azontúl egész a Perzsa öböl felé fekvő Kadiréig szándékoznak menni.

Hazánkfia Szász Béla, a kassa-oderbergi vasút mérnöke legközelebb beutazta ezt a vidéket, s

FERID PASA KÚTJA.

hogy a palota és egyéb emlékek anyagát nagyrészt idehordták, mert ötven oszlopa a legkülönbözőbb stílusú és különböző korból való. Egész Kóniában és messze környékén nincsen kő, így érdekes volna tudni, hogy azt a rengeteg márványt és követ, melyet itt felhasználtak volt, honnan és hogyan szállították ide. A csitadella déli részében látjuk az egyik képünkön ábrázolt Judsé dsámit karsú és végig szép kék fayence-szal borított minaretjével és gyönyörű díszítésű portáljával. A minaret felső része vilámcsapás folytán leszakadt és az egész emlék a teljes pusztulás stádiumában van.

Legközelebbi képünk a Mewlema dervisek kolostorát és a seikek temetkezési helyét ábrázolja. E kolostor már messziről feltűnik zöldeskék fayence-u kupolájával. E rendet, mely a legtekintélyesebb és a leghatalmasabb egész Törökországban, Dsela-Eddin udvari filozófiai tanár tanai alapján 1273-ban alapították.

A további képek egyikében látjuk egy fermán ünnepélyes felolvasását. A felolvasótól balra áll a Mewlema-dervisek főnöke és mellette a sokat emlegetett Fémi pasa, a szultán legbizalmasabb emberét, tejtövestvérének a fia. Következő képünk egy állítólagos khissita emléket ábrázol.

Végre a legutolsó kép egy csezmét, vagyis kútát tüntet fel, melynek magyar vonatkozása

ANGORA HALBAZÁRJA.

EGY FERMAN ÜNNEPÉLYES FELOLVASÁSA.

nehány érdekes fényképet bocsátott rendelkezésünkre, melyeket magával hozott. Az egyik kép a fehér-hidat (Ak-köprü) tünteti fel, melyen át a karavánok hidja vezet, mely képnek háttérében a híres Angora városa látható. Egy másik képünkön ugyane városnak halbazárja látható, a legélénkebb helyek egyike, hol nagy tarkaságban nyüzsgönek naponta a legkülönbözőbb nemzetiségű kereskedők, arabok, tatárok, perzsák, törökök, örmények, görögök és zsidók.

Többi képünk Kóniából való. Konia a régi Kis-Azsia fővárosa, történeti multja egészen a mondavilágba nyúlik; volt többek között a görögök, rómaiak, szeldsukok, majd a kereszties hadak, a mongolok és végre az ozmánok birtokában. Virágkorát a X—XII. századokban a szeldsukok uralma alatt élte; ebből a korból igen sok műemlék maradt fenn, melyek sajnos, a török nembánomság folytán a teljes pusztulásnak néznek elébe. Jelenleg 45,000 lakossal bíró város, a koniai vilajetnek székhelye; lakosai törökök, örmények, görögök és legújabbban ide betelepített cserkeszek. A város nagy síkságon fekszik, egyedüli kimagasló pontja az úgynevezett csitadella, melyen a régi szeldsuk uralkodók hatalmas palotái, a mosék és medressek állottak. Egyik képünk a csitadellát ábrázolja egy régi vártorony maradványaival és egy medressével. Sajnos, hogy a törökök nem gondozzák és nem hozzák jókarba ezen műtörténeti emlékeket, sőt anyagukat utcakövezésre és egyéb profán építkezésre használják. E torony is bedőléssel fenyeget már, látni még rajta egy hatalmas galéria konzoljait, arabs felirásokat a XII. és XIII. századból. Itt a csitadellán állott a legnagyobb szeldsuk uralkodó, Ala-Eddin pa-

lotája (1200 körül), melyből ma már alig néhány kődarab van meg. E mellett áll az Ala-Eddin moséja még teljesen jó karban; úgy látszik,

van. Ugyanis egy nagy országút építésének emlékére állították, mely útát magyar ember tervezett és csinált.

A MEWLEMA DERVISEK KOLOSTORA.

SÉTA A PARKBAN. — NEOGRÁDY ANTAL RAJZA.

A HÉTRŐL.

Carlyle Tamás. Londonban, a királyi szépirodalmi társaság gyűlésén különös eset történt. Nemcsak hogy lekritizálták, hanem a szó szoros értelmében lerántották az angol irodalom egyik büszkeségét, Carlyle Tamást. A férfiú, ki pálozt tört felette, az angol társadalomnak egyik kitűnősége, Halsburg lord, a főrendiháznak elnöke. Az ő nézete szerint Carlyle folytonos ellentmondásban van saját magával. Nincs egyetlen tétele sem, melynek ellenkezőjét is ne állíthatná. Az atheista ép úgy megtagadja nála a maga érveit, mint a vallási rajongó; egyik alkalommal a zsarnokságot dicsőíti, máskor ismét a csöcselék uralmát magasztalja. S kritika szerint az benne a leggonoszabb, hogy pesszimistikusan fogja fel a jövőt, nem hisz az emberiség haladásában és jövőjében, türelmetlen mások nézetével szemben, s teljesen szeretet nélkül való.

E sorok írója sohase volt túlságos bámulója Carlyle-nek. Műveiben sok a szónoklás. Nem a történeti tényeket adja elő, nem is azon törekszik, hogy igazságokat állapítson meg a tényekből és az okmányokból, hanem predikációkat tart, melyekben történeti adatokkal illusztrálja az állításait. A történeti adatokat természetesen tetszése szerint és a szükséghez képest csoportosítja, a mely eljárás szerint új igazságokat természetesen sohase lesz lehetséges kihámozni. S ilyen új igazságokat nem is állapított meg Carlyle soha.

Daczára e felfogásunknak, úgy találjuk mégis, hogy az angolok új állásfoglalása vele szemben nemcsak hogy igazságtalan, de alig is érthető. Legfeljebb az magyarázhatja meg, hogy házaságával bősztette fel az ellenségeit. Rigolyás, nehéz természetű ember volt, s kivált idősebb korában pokollá tette szelíd lelkületű feleségének az életét. Az angol az ilyesmit még nagyjainak sem bocsátja meg. Byront meg is többen gyűlölik Albionban, mint a mennyien tisztelik; házassági botrányát nem bocsátották meg mind e mai napig.

Helyes-e ez a szigor? Nálunk egészen ellenkező szélsőség felé jár a közfelfogás. Könnyen megbocsátunk nagyjainknak még jelentős hibákat is. A mi felfogásunk se helyes, de talán inkább az, s mindenesetre sokkal őszintébb és nyílabb, mint az angoloké.

Az *erénydíj*. A francia akadémia nemcsak a jó verseket s az agyonkritizált szindarabokat szokta kitüntetni, hanem az erénynek mindenmő megnyilatkozását is. És a mi igazán becsessé teszi a kitüntetést, az abban áll, hogy az erénynek nem kell okvetlenül államférfiú vagy katonai tettekben nyilvánulnia. Az se szükséges, hogy hazafias ize legyen, csak épen igazi erénynek kell lennie. A Montyon-díj legnagyobb mindazon kitüntetések között, melyekkel ez az akadémia az igazi erényt jutalmazza. Nehány esztendő előtt egy pástorgyerek nyerte el, a ki neki ment egy farkasnak, midőn az megtámadta a többi pástorgyereket pajtasokat. Abban az esetben tehát a bátor szívet jutalmazták, a ki a maga élete veszélyeztetésével ment meg másokat. Az idén egy apáca nyerte el a legfőbb díjat. Nem kockáztatta az életét, de az egész életét áldozta fel, hogy jót tegyen a szegényekkel és az elhagyottakkal. Hartmann Juliának hívják, a cluny-i Szent József-rendnek a tagja, s hetvenöt esztendő óta daczára ma is fáradhatatlan abban, hogy enyhítse mások nyomorát. A francia akadémia nemcsak öt tisztelte meg a díj odaítélésében, hanem magát a francia nemzetet is. A mely nemzet így tudja megbecsülni az erényt, az előtt kalapot kell emelni.

Üres nagyság. A Zeysig-ügy, a melyet e héten végre bírói kézzel töröltek le a közérdeklődés hatalmas táblájáról — valóságos szimbólum és a maga tárgyi voltában is szinte tipikus példája — emberek sorsának és életének. Akkor lármát, kavargást, izgalmat, egyzavál szennáziót pör, azaz hogy úgy alig keltett még az újabb időkben, mint ennek a német-magyar vagy magyar-német brosurának a dolga. Minden ujság erről írt, minden ember erről beszélt, a Zeysig-brosúra igazán okkal lehetett volna

nagyon büszke a diadalára. Ujságok keveredtek miatta rettenetes háborúba, barátok váltak ellenségek, a közélet előkelő szereplői közé csavarodott miatta a gyanu köde, rendőri nyomozások folytak a dolgában itthon és külföldön, és zengett-bongott az ének a Zeysig-ügyről hegyen-völgyön és tengerpartokon. Nincs az a prima-donna, a kit annyit emlegettek volna, mint Zeysig professzort, a kiről csak az volt köz tudomású, hogy — nincsen. A híres ügyhöz oda tapadt a nagyság minden jellemző tulajdonsága. Foglalkoztatta és izgatta az embereket, a rendkívüli vázása sugárzott róla, tele volt bizonyos leköd rejtelmességgel és emellett volt még — félelmetes is. Így tartott ez egész a — végtárgyalásig. Egész addig, míg az affér arra a helyre nem került, a hol a lényegért kérték tőle számon és az igaz valóság, ereje, érdeme szerint bírálták el. És ime akkor egyszerre a szó legelemibb értelmében eltört, megsemmisült, vége lett. Kimondatott róla, hogy a megtorló igazságtévesnek annyi munkájára se érdemes, mint egy malaclopás. Az egész karrierje ennek az ügynek szélhámos karrier volt, tehát tele — emberi tanulsággal és hasznos okulással — tanulékony streberek számára.

A diadal ára. Háborút olyan diadalmasan és olyan szerencsével nemzet talán még soha se viselt, mint a hogyan Japán verekedett Oroszországgal. Győzött szárazon és vízen, megverte az ellenség seregeit, elfoglalta várait, elűyesztette hadihajóit, foglyul ejtette vezéreit. A japán generálisok diadalmasokdakt az orosz generálisoknál, a japán közkatonák az orosz közlegényeknél nemcsak erőben és vitézségben, hanem erkölcsben és értelemben is. Japán területben másfélakkora, tekintélyben tizakkora lett, mint volt e háború előtt és a világ megtelt a nagy Japán, a szerencsés Japán, a boldog Japán dicsőségével és hírével. A boldogság divatos fölkiáltása a Banzáj! lett, a divatos virág a krizantemum és a legújabb párisi divat — a kimóna. A mi hira Mikádó országából jött, ünnepekről szólt, újjonok sokadalmáról és ünneplő fölvonulásokról vezérek és hősök tiszteletére. Nippon boldog szigete úgy élt a képzeletben, mint egy mámorító illatot lehelő virág a tenger közepén, a melynek ragyogó színes lámpionok a szirmai; de lassan elült a zaj, elszállt a füst, és eloszlott a győzelmi dicsőség párája. És jöttek — csendesebb hírek. Szólt az első arról, hogy Japán — éhezik. A munkás kezek karddal, pus-kával, öldökléssel voltak elfoglalva, a dicsőség mezejét ápták, művelték, a kenyeret termő föld parlagon maradt. Japannak az idén csak babér termett, de búza nem. Soha olyan inség a szép szigetország lakói nem ölte, mint őli ebben a dicsőséges és diadalmas esztendőben. Ez volt az első halk hír a boldog országból, most jött a második. Lezárták a diadalok szám-láját és közzétették hivatalosan, mi volt az árak a legbecsebb értékben: emberben, vérben. Elestett, meghalt vagy nyomorékká sebesült 218,429 japán legény, a harci élet fardalmait betegg tettek 221,136 katonát, ez összesen közel félmillió ember a nemzet legjobb erejéből, csupa egészséges, életre, dologra való ifjú ember. Félmillió család gyászol fiút, apát, testvér, férjet, vőlegényt a diadalmas, a dicsőséges, az irigylt, a boldog Japánban és ráadásul még — éhezik is hozzá. Ilyen gyümölcsöt hajt a háború akkor is, ha győzedelmes. A nemzetek ne vágyakozzanak harci diadalokra. A béke többet ér a legszerencsésebb háborúnál is.

Szülők és tanítók. Nevezik ezt a mi korunkat a gépek korszakának, a villemosság korszakának, a papíros korszakának is nevezhet-nék teljes joggal, okkal az érvényesülésre törekvő emberi jog korszakának is. Egy békés, de feszítő erővel teljes áramlat hatol át a művelt világon, mely a jog vágyával tölti el az embereket ott, a hol nincsen jog és több jog követelésére igazítja a lelkeket, a hol még nem elég a jog. Az emberi jogok teljességét követelik, a mi az emberi szabadság és az emberi méltóság respekálásának és védelmé-nek teljességét jelenti. Ennek a nagy áramlatnak a medréből fakadnak kisebb áramlások, a melyeket a nagynak víze táplál. Ennek a nagy törekvésnek a gyermeke a feminizmus,

mely a nő jogáért küzd. És ez termette meg az iskolakérdést is. A legmodernebb eszmék zászlóvivői a gyermekoktatásnak mostani rend-jét nem látják alkalmasnak arra, hogy az iskola az ő eddigi eszközeivel belőle a modern fölfogásnak megfelelően szabad embert neveljen. Egyre nagyobb lett azoknak a szülőknek a száma, a kik a gyermek számára az iskolától más és más formát kívánnak, mint eddig és a szülő jogának meg a tanító jogá-nak ellentétes fölfogásából támadt surlódások sok kinos és kellemetlen konfliktust okoztak. Így született meg a szülői értekezletek esz-méje, a melyről mostanában sokat irnak és a mely azt javasolja, hogy a szülők és a tanítók összejeveteleken, barátságos eszmecserével próbálják elintézni azt a határvillogást, a mely a jogaik megsején most folyik. Bizo-nyos, hogy a szülő, ha gyermekét iskolába adta, a jogai egy részét köteles átruházni a tanítóra és nem szabad mindjárt fölségértést látnia abban, ha a tanító a rakonzátlanokdó gyereket megfenyíti. De viszont bizonyos az is, hogy a tanító a ráruházott joggal köteles átvállalni ugyanannyi szeretetet is a gyermek-hez, hogy ez az iskolát második otthonának érezhesse. Ennek az ideális állapotnak a meg-teremtése igen nagy munka, de ezt a munkát el kell végezni és elvégezni nem lehet a nél-kül, hogy el ne kezdjük.

PACZONA ISTVÁN.

— A maglaji hős. —

Paczona István, a maglaji hős meghalt. Valaha sokat emlegették nevét; voltak ma-gasztalói, de voltak gáncsolói is. Rettenhellen bátorságát — melynek Szolferinónál is adta már tanujelét — elismerte mindenki egyaránt, ellenben az óvatosak szemére vetették, hogy nem volt eléggé előrelátó.

Paczona István emlékiratokat hagyott maga után. Ez emlékiratokból közlünk egy részt, a legnevezetesebbet, a maglaji veszedelm leírását. Közöljük betűváltoztatás nélkül, úgy, a hogy e részletet a vitéz kapitány unokaöccse, Bárfay Ede úr rendelkezésünkre bocsátotta.

Íme így hangzik Paczona István előadása: «A boszniai hadjárat befejezése után a kato-nai kritika több ízben foglalkozott a maglaji támadással. Sajnálattal kell konstatálnom, hogy ez a kritika velem szemben nem volt igazságos, mert azzal vádolt, hogy a biztonságát szolgálóat hézagosan láttam el, s nem a kellő körültekintéssel cselekedtem.

Ezeket a súlyos vádakát megczáfolja már az a tény is, hogy én az expedíciónak nem önálló parancsnoka voltam, hanem felelővölőim ren-delkezésének engedelmeskedtem.

Am szóljanak a tények. Philippovich báró parancsnokló tábornoktól Derventben 1878 július 31-én a következő uta-sítást kaptam:

«Önök a feladata, hogy az egyes állomásokra előljárjon, kémszemlét tartson és az élelmi sze-reket beszeresse. Egy intendans, a kinél 20,000 forint van, mindent készpénzzel fog kifizetni. Az expedíció parancsnoka Milinkovich vezérkari százados lesz, a ki az országot jól ismeri és a nép nyelvét is érti. Ön parancsnokának teljesen alá lesz rendelve, ő tőle kapja majd a parancso-kat és ő fogja századát élelmezni.»

Századomhoz visszalovagolva, Milinkovich századost már ott találtam, a ki az elindulást rögtön elrendelte.

Derventen áthaladván, a Mollinári ezred elő-örsével találkoztunk s lelkes éljenekkel üdvö-zöltük egymást, majd tovább haladva, este 8 óra-kor Marica nevű falunál megpihentünk s az egész éjjelt ott töltöttük.

Másnap tovább menetelvén, augusztus 1-én délben értünk Dobojba.

A körülbelül 3000 lakossal bíró kis városkába érve, Milinkovich rögtön magához hívatta a mu-dirt és kaimadámot s meghagyta nekik, hogy hozzanak élelmiszert és abrakot. Ügylátszik nagyon megbízott bennük, mert századomat egyenkint akarta elszállásolni a házaknál. De én óvatos voltam s kivittem nála, hogy a század

szabadban az Uzora partján táborozzék, a hol esetleges támadásnál jobban védekezhettünk.

Itt esatlakozott hozzánk az angol «Stand-ard» hírlaptudósítója is, két kísérőjével, a kik apró bosnyák lovakon kísérték bennünket s a kiket ezúttal jól megvendégeltünk paprikás gulyáshussal. Egy kicsit tüszögtek tőle, de mert más ebéd nem volt, megették.

Este hét órakor Milinkovich százados harc-z-készletet rendelt el, mert azt az értesülést nyerte, hogy Maglaj felől Dobojra az éjjel táma-dást akarnak intézni.

Rögtön erős őrjáratot indítottam Maglaj felé, a visszamaradtak pedig egész éjjel a legszigorúbb készenlétben állottunk, a lovak etetése nélkül, míg reggel az őrjárat azzal a jelentéssel tért vissza, hogy semmi gyanusát nem talált.

— Látd, szólott hozzám Milinkovich, a törö-kök gyáva fickók, nem mernek bennünket meg-támadni; fel kellene használni az időt s mind-járt Maglajba menni.

En figyelmeztettem a századost, hogy két ete-tést nem lehet mellőzni, ha azt akarjuk, hogy lovaink szolgálatképesek legyenek a azon fölül az emberek is ép akkor láttak a fészékhez; tehát maradtunk.

Dobojból tehát másnap, augusztus 2-án dél-előtt 10 órakor indultunk el s este 5 óra felé érkezünk Maglaj elé.

A maglaji előjáróság azonnal jelentkezett Milinkovichnál, a ki később elmondotta, hogy azok a legloyalisabb magatartásról biztosí-tották.

En mindennek daczára megérkezésünk után Dekleva főhadnagyot 12 huszárral azonnal kém-szemlére küldtem Zepce felé, századomat pedig a Boszna balpartján (Maglaj a jobb parton fekszik.) táborba szállítottam, s megtettem minden óvintézkedést annyira, hogy a folyón levő dereglyéket és csónakokat mind a balpartra hoz-zattam s őrizet alá vettem.

Milinkovich százados, a ki Maglajt jól ismerte s a hol őt is jól ismerték, Heideck főhadnagy átal, a ki az ezred pénzt kezelte, élelmiszert és takarmányt hozatott onnan s mikor a legénység már mindennel el volt látva, a tisztekkel elhagy-ta a táborn s a közeli útszéli kocsmába men-tünk vacsorázni.

Már este 10 óra volt s Dekleva főhadnagy még mindig nem érkezett vissza. Ez nyugtalanított.

Végre 11 óra felé megérkezett s megtette jelentését Milinkovichnak, hogy egy redif ó-nagytyól megtudta, hogy Zepce tele van föl-kelekkel, számuk mintegy 8—9000-re tehető.

A vacsoránál Dekleva főhadnagy félig tréfá-san mondogatta Milinkovichnak:

— A huszároknak eredeti nézetük van rólad, útközben azt mondogatták: — Milinkovich ka-pitány majd belevisz bennünket a kapitányunkkal együtt egy olyan várba, hogy abból majd alig bírunk kímászni; ezen mindnyájan jót neveltünk.

Éjjel felé visszatértünk a táborba és semmi sem zavarta nyugalmunkat, sőt másnap sem s így semmi rosszat sem sejtettünk, annál is inkább, mert Milinkovich azt mondogta, hogy ő bízik a Maglajiakban s a felkelőkről úgy nyilatkozott, hogy ezt a csöcseléket figyelembe sem érdemes venni.

Másnap 6 órakor folytattuk útunkat Zepce felé s körülbelül 9 órakor érkezünk a Livnicá-hoz, a hol pihenőt rendeltem, mialatt a környék-beli fenyegekben fölkelőket és redifeket pil-lantottam meg s közölte Milinkovichcal, hogy alighanem kelecezőbe kerülünk s jó volna lefegyverezni azokat az embereket; mire Milin-kovich a következő kijelentést tette:

— Senki se merészeljen a törököknek egy roz-szót is szólni, vagy valakit közülük elfogni, mert az illetőt azonnal fölbövelem. Nem szabad senkit provokálni.

Milinkovich ezután néhány Zepce felől jövő emberrel beszélt, a kik figyelmeztették, hogy Zepce környékén van a fölkelők főerege Hadzsi Lojával s nem lesz tanácsos oda menni.

Hogy a dologról bizonyosságot szerezzünk, Dekleva főhadnagyot századával kémszemlére küldtem előre s én századommal lépésben kö-vettem s utánunk jött Heideck főhadnagy két előfogattal, melyen a podgyász és a pénz volt.

Dekleva főhadnagyot és csapatát a Rován melletti útszoros torkolatánál a fölkelők meg-

PACZONA ISTVÁN, A MAGLAI HŐS.

támadták s neki a túlnyomó erő elől meg kel-tett hátrálni.

Alig hogy a felkelők sorából az első lövés eldőrdült, azon vettük észre magunkat, hogy reánk is tüzelnek.

Első dolgom volt, hogy Heideck főhadnagy intendánsát a pénzzel biztonságba helyezzem, fedezetet adtam mellé s elküldtem Maglajra, a melynek lakossága állítólag méltó volt a biza-lomra.

Mindez a felkelők golyózápora között történt. Hogy Dekleva főhadnagy visszavonulását fedezzem, gróf Chorinszky főhadnagynak pa-rancsot adtam, hogy szakaszát szállítsa le a lovakról s kezdje meg a tüzelést, majd mindnyájan leszálltunk lovainkról s felvettük a gya-logharczot a fölkelőkkel, a mi nem tartott soká, mert megkerüléstől tartottam. A századot tehát ismét lóra ültettem s tíz ember elvesztése után megkezdtem a visszavonulást, annál is inkább, mert észrevettem, hogy egy csapat insurgents (basibozukok), körülbelül 1000—1200 ember, futólépésben igyekezett visszavonulásunkat el-zárni.

Milinkovich mint mindig, most is velem a század élén lovagolt.

Valóságos vesszőfutás volt ez az ellenség golyózápora közt. Két oldalról a bokrok és cer-jék mögül ontották reánk a golyókat.

Csakhamar elértük a Livnica-patak hidját, melyet a felkelők egy csapata tartott megszállva. A hidat megkerülni nem lehetett s így nem volt más hátra, mint gyors ügetésben végig robogni a hídon.

Itt esett el derék őrmesterem, Klempay lovag több huszárral.

Déli 12 órakor Maglaj közelébe jutottunk, a hol az előőrsöt vezető káplár azon jelentést tette, hogy Maglajon nem lehet keresztül menni, az út el van zárva. A maglajiak, körülbelül három ezren felfegyverkezve, lövése készen, két ágyúval résen állnak. Heideck főhadnagyot s 15 huszárt leglyilkoltak s hulláik levágtott fölvel az országot mentén fekszenek.

Ezt a rémes jelentést hallotta Milinkovich is. Ebben a kritikus pillanatban, midőn az erdő-ségből folyton tüzeltek reánk, mögöttünk pedig a zepcei fölkelők fenyegettek bennünket, nem maradt más hátra, mint elszánt rohammal keresztül törni az utunkat elzáró akadályon.

Megadtam tehát a parancsot: «Vágtass!»

Bátor huszárjaim megeresztették a kantár-szárát s vágattunkk szelbebeleggel.

Előbb azonban egy élénk keresztbe állított szekéren kellett átugranunk. Valóságos hárm-as kereszt-szortúzzal fogadtak itt az insurgents. Ablakokból, háztetőkről és fák tetejéről lövöl-döztek reánk asszonyok, férfiak egyaránt még akkor is, a mikor már lovainkról lebukva, raká-son hevertünk.

Itt szenvedtük a legnagyobb veszteséget, a bátor Chorinszky főhadnagy is itt esett el.

Ebben a veszedelmes tűzben értünk a ház-csoport végére, a hol lovakat két golyó találta. A nemes által összerogyott és én vele együtt egy csomó szintén felbukott huszárra estem s az utánunk jövők felettünk robogtak el.

En egy Vadász nevű káplárra estem, a ki arra kért, szabadítsam ki a lovak alól, pedig maga-mon is alig bírtam segíteni.

A nagy gabalyodásból végre lovakat nagy nehezen talpra állítottuk, én ekkor már két lovatam elvesztve, egy legénységi lóra ültem s Kránitz és Vadász káplárokkal és Gyalús, Csiz-manszky és Bús közhuszárokkal elmenekültem.

Mi voltunk az utolsók, a kik a véres csata-helyet odahagytuk.

Alig 300 lépést lovagoltunk, a midőn egy föl-kelő csoport rohant elő a bokrok közül, a kik sortűzet adtak reánk s a golyók Kránitz káplárt és Bús, Gyalús és Chernovszky huszárokat sebesítették meg, de azért tovább vágattunk s találkoztunk a század trombitásáival, Völgyivel, a ki elmondta, hogy a század romjai szanaszét kóborolnak az erdőségbe s már engem is régen halottnak hittek, mire én gyülekezőt fuvattam vele s erre a jelle a még életben levő huszár-ök egyenkint előlovagoltak az erdőből s nagy örömmel kiáltották: «Hála Isten, csak hogy a kapitány urunk él!»

Csakhamar együtt volt az ötven huszár, a kik átéltek ezt a végetes napot. Köztük volt Bach huszár «Zoltán» nevű lovamon, melyet Aszaly nevű ordonáncom vezetett, a ki a törökök lelőttek s Zoltán török kézbe került, de Bach, a ki szintén lovát veszítette, lelőtte a törököket s visszavette Zoltánt s még egy Pesti nevű sebesült huszár is maga mellé vett a nyeregbe s így tett meg 21 kilométernyi utat golyózápor közt.

Mialatt megmaradt huszárjaimat sorba állí-tottam, megérkezett Milinkovich százados is, a ki saját vallomása szerint megvadult lova Maglajnál ledobott s ő gyalog volt kénytelen menekülni.

En magam is láttam lovam alatt a földön fekvő, hogy Milinkovich az országúton gyalog szalad, de egy Polgár nevű huszár ezt látva, oda rugtatott s átadta neki a lovát s Milinkovich így menekült el a tűzből.

Századom maradékával Dobojnak vettük utun-kat. A mint Kornóhoz értünk, egy útszorosnál a felkelők ismét golyózáppal fogadtak bennün-ket, de itt heves csata után nagynehezen keresz-tül vágunk magunkat s ekkor a kornóiakat rövid idő alatt kiűztük a házaikból, mert ezek is, mint a maglajiak, előbb üdvözöltek bennünket s midőn tovább lovagoltunk, hátba lövöldöztek ben-nünket.

Doboj felé közeledve, elővédemtől azt a jelen-tést vettem, hogy az Uzora patak hidja mögött a 27. számú «belga király» nevét viselő gyalog-ezred egy százada áll Schadeck százados vezér-le alatt.

Odalovagoltunk s leszállva lovainkról, azon-al elrendeltem, hogy sebesülteinket mossák le a pataokban s itassák meg a lovakat.

Este hét órakor érkezünk ide sebesülteink-ke, a kiket a lovainkra kötözve vittünk ma-gunkkal.

Rövid pihenő után Dobojba lovagoltunk. Sze-gény lovakat ekkor már annyira el voltak csi-gázva, hogy enni sem akartak s kilencz közülük másnap el is hullott.

E napon este kilencz óra felé érkezett meg Rozsnyó felől Philippovich báró hadtestével. En azonnal jelentést tettem a zepcei, maglaji és kornói ütközetekről s hogy 73 embert és 84 lovat veszítettem, mire Philippovich báró így válaszolt:

— Tülbátrak voltatok, nem kellett volna oly messze előre nyomulni és annyi embert fel-áldozni.

— Kegyelmes úr tudja, — feleltem én, — hogy az expedíciónak nem én voltam a parancsnoka, én nem mentem volna lépre s elővigyázóbb let-tem volna.

Ebből is kitűnik, hogy Milinkovich százados tovább ment, mint kellett volna, sőt még tovább is volt szándéka menni, a miről azonban én le-beszéltem.

SZINHÁZI LEVÉL.

Henry Lavedan «A párbaj» című három felvo-násos színműve, a mely Harsányi Kálmán fordítá-sában november hó 11-én került először színrre a Nemzeti Színházban: nem aratott olyan általános nagy tetszést, a milyent párisi fényes sikere után minálunk is — különösen színházi körökben — remélték.

A KORPONAI VÁRTEMLOM HARANGTORNYA A BOCSKAY-EMLEKTÁBLÁVAL, A LELEPLEZÉS UTÁN.

Lavedan darabja azok közé a szinpadí művek közé sorozható, a melyeket érdekeseknek szoktak nevezni, a melyekről a közönség és a hivatásos kritika nagyon eltérő nézeteket vall, a melyek hálás anyagul szolgálnak vitakozó, okoskodó hajlamaink kielégítésére. A nézetek lehetnek eltérők, — de a darab mindenesetre érdekes.

Morey doktornak Páris közelében előkelő szanatóriuma van, a hol főleg idegbajosok keresnek üdülést. Ide hozza el De Chailles hercegné is a férjét, a kit erkölctelen, kicsapongó életmódja tökéletesen megrontott, tönkretett, már a moriumnál tart, a mikor a szanatóriumba hozzák, s az agylágyulás kétségtelen tünetei is mutatkoznak rajta.

A gondos ápolás mellett, a melyben szép ifjú neje és a kitűnő orvos részesítik, enyhült a baja, de nem gyógyult ki; a teljes gyógyulásra semmi kilátás. A hercegné már most, három havi kúra után viszi haza a beteget, s búcsút vesz az orvostól. Az orvos, egy fiatal, ateista tudós, szenvedélyesen beleszeretett a hercegnébe, a hercegné az ateista doktor faggatására azt vallja, hogy ő sem hisz Istenben, de titokban sűrűn jár a templomba, hogy ébredező bűnös szerelme leküzdéséhez a gyónásban keressen védelmet.

Miközben a hercegné megteszi az előkészületeket az elutazáshoz, látogató jó az orvoshoz, egy fiatal pap — öccse Morey doktornak. A testvérek tíz év óta nem látták egymást. Most azért kereste föl hirneves bátyját — a kihez gyöngéd testvéri szeretettel és keresztényi alázatossággal közeledik — támogatást, segélyt kér tőle, szegény betegek gyógyítására és ajánlatát a dúsgazdag De Chailles hercegnéhez, a kit nem ismer. Az orvos, a ki a legkisebb megindulást vagy örömet sem érzi rég nem látott és megjavult öccse látásán: mindkét kérelmet ridegen elutasítja. Ateista létére — úgy véli — nem támogatthat olyan intézményt, melyet papok alapítanak.

Kibékülve bár kezét fognak, de hidegséggel szívukban válnak el a testvérek.

A hercegné búcsúzni jön; a doktor ezt az alkalmat használja föl és megvallja szenvedelmes szerelmét, a hercegné küzdök, védekezik, ellentáll, de az orvos erőszakos ostroma alatt megtántorodik, ereje megtörik és légyottot ígér az orvos lakásán. Ezzel végződik az első felvonás.

A hercegné azonban — mielőtt elmenne az ígért légyottára: még egyszer fölkeresi gyóntató papját, s hogy nem találja a templomban, a lakására megy. A gyóntató pap senki más, mint Daniel, Morey doktor öccse, a ki csak itt ismeri meg buzgó hívét,

A KORPONAI FELSŐ KAPU.

Jelky Gyula fényképe.

A gyónást megzavarja a doktor, a ki megleste a hercegnét s lázasan ront be a pap szobájába. A hercegné magukra hagyja a testvéreket, mint-hogy tanu jelenlétében úgy sem gyónhatik.

A két testvér szeme egyszerre nyílik meg. A hercegnének, a kit a doktor bűnös szerelmével üldöz és a kit kedvesévé akar tenni: a csábító tulajdon öccse, a pap kel védelmére. Az orvos jogát követeli, a pap az asszony lelki üdvét akarja a kárhozattól megmenteni.

Szenvedélyes vita fejlődik, a melyben nem kimélik egymást. Megkezdődik a szörnű párbaj. A két testvér harchoz a szenvedély tetőpontját akkor éri el, a mikor az orvos — kifogyva minden érvből — azt a vádat csapja a pap szemébe, hogy nem önzéstelenül kelt a nő védelmére: a szép asszony rabul ejtette őt is. E kegyetlen vádat zúdítva fejére, elrohan, s a pap megtörtén roskad imazsámolyára.

A III. dik felvonás Boléne püspök szalonjában folyik le, a kivel már az első felvonásban is találkoztunk. Ez az elegáns, szellemes, fenköltlelkű és éleslátású böcs Ázsiában járt, mint hittérítő, s az ott szenvedett embertelen kínzásoktól megbetegedvén, szintén Morey orvos szanatóriumában talált gyógyulást. Ott találkozott és ismerkedett meg a hercegnével is, s ott látta viszont Dánielt, a kit atyai szeretettel és becsüléssel vesz körül.

A hercegné vigaszt és tanácsért jó most hozzá. Élete — nagybeteg férje mellett — vigasztalan; s most áldozata a két testvér közt folyó áldatlan harcra is. Kolostorba akar vonulni. A püspök — mielőtt végleg határozná — azt kívánja tőle, hogy találkozzék még egyszer Dániellel.

Mikor Dánielt bejelentik: a hercegné néhány percze visszavonul a kápolnába. Imádkozzék a holtak nyugalmaért, szól az eleséggedt asszonyhoz a püspök, a ki már a hercegné érkezése előtt értesült arról, hogy a herceg egy hirtelen támadt örülési rohamában levette magát lakása erkélyéről, szétzúzta koponyáját és most a halállal vívódik. A hercegné még mit sem tud a katasztrófáról.

Dániel őszinte vallomást tesz a püspöknek. Megrendült hite. Kínzó kétség támadt lelkében: nincsen-e valóban alapja a rettenetes vádnak, melylyel bátyja illette. Nem méltó már a papi öltönyre, ki kell vetkőznie. A böcs püspök azonban megnyugtattja, eloszlatja a fiatal pap kétségeit, a ki aztán átszellemülten arra szánja el magát, hogy elmegy a püspökkel — Ázsiába.

A Dániel és a hercegné közt lefolyó végső jelenetben aztán tisztázódik a helyzet. Dániel maga kéri a hercegnét, hogy nyújtsa kezét annak, a kit

szeret, mert joga van az élethez, a boldogsághoz. A herceg halálával megszünt az akadály is.

A két testvér kibékülten öleli meg egymást s Dániel búcsút mond örökre.

Nem vonjuk kétségbe, hogy a történet eléggé érdekes; még érdekesebbeknek mondhatók a helyzetek, érdekesek maguk a dráma hősei is, és különösen sok érdekes dolgot beszélnek.

De mindez összevéve sem jelenti még a jó drámát, s nem is habozunk kimondani, hogy a Párbaj sem az. Hibái feltűnőek.

A történet érdekességéből sokat levon, hogy a szerző nem sokat látszik törődni a költői igazsággal; a helyzetek erőltetettek, csináltak; a darab hőseinek jellemzésében pedig következetlenségekbe téved az író, s bár a megoldás kibékítő: a két testvért nem kíséri rokonszenvünk.

A párbajban az orvos lesz a győztes: de az igazság arcuzalását szenved; mert, hogy az imádott nő nem lesz szeretőjévé a csábítójának, azt csak — tessék bár paradoxonnak e kijelentés — egy szükségből előrántott véletlennek köszönhetjük, annak t. i. hogy a férj öngyilkossá lesz s nejét özvegygá teszi; a nőt tehát a bukástól nem a pap, sem a nő lelkében fölébredt erkölcsi érzék menti meg, hanem a véletlen, a mondva csinált erőszakolt új helyzet, s a megoldás triviálissá válik.

A szerző nem indokolja kellőképen a pap lángra lobbanását sem a hercegné iránt; szinte ötlet-szerűen látszik rákötődni hőisére a szerelmet. Hiszen Dániel nem is ismeri a hercegnét, a kit gyóntat; akkor sem ismer rá, a mikor fölfedezi magát. Voltaképpen csak kétség támad lelkében akkor, a mikor bátyja rázúdítja a vádat és ráfogja, hogy szerelmes. Ez megint egy érdekes fordulat. De lélektanilag nem indokolt.

Az előadás — jóllehet, úgy látszott, hogy nagy gonddal készítették elő, s kellő számú próbák után összevágóan folyt le, külső hatása pedig szinte rendkívülinek mondható: még sem volt kifogástalan.

Az egyetlen női szerep, a hercegnéé P. Márkus Emiliában kiváló személyesítőre talált. Előkelőség, nemes egyszerűség és az apró részletek gondos kidolgozása, kiszínezése jellemezte játékát. S bár a meglehetősen passzív alak nem nyomulhatott előtérbe, nem is mosódott el, nem vált jelentéktelenné.

Szép és jellemzetes alakítás volt a Gálé is, a ki az élesszemű, szellemes és fenkölt gondolkodású főpapot játszta. Megjelenésének méltóságával és beszéde meggyőző erejével imponáló hatást keltett.

A két testvért Odry és Pethes, színházunk e két fiatal, rokonszenves, szorgalmas és széptehetségű tagja játszotta, egyes részletekben sikerülten, hatás-sal, de egészben véve még sem kielégítően. Odry az orvost az I-ső felvonás elején meglepő nyugalom-mal, biztonsággal és jellemző vonásokkal játszta, de aztán kizökken a hangból, szerelmi vallomásában olyan fékevesztett hadarásba tévedt, hogy szinte lehetetlenné vált szavai értelmét követnünk.

Pethes is csak az első felvonásban volt igazán jó; elfogódottsága, mikor bátyjával találkozik, szerény, de azért önérzetes fellépése igaz és őszinte volt, a valóságos meggyőződés és józan gondolkodás hangját és színeit jó eltalálta, a melyekbe szerencsésen vegyült a keserűség és a gúny diszkrét kifejezése is. De már a II-dik felvonásban, Odryval együtt teljesen kies-tek szerepükből, vitatkozások lármás, üres veszekedése vált s a közönséget ép oly kevésbé tudták meggyőzni, mint egymást.

A rendezés, kiállítás gondos és szép volt, csak a pap szobáját találtuk a kelletténél czifrabbnak, túlszűfoltnak.

F. A.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Ocskay László életrajza. Mint lapunk első helyén látja az olvasó, Thaly Kálmánnak Ocskayról s az 1703—1710 közt lefolyt felsőmagyarországi hadjáratokról szóló nagy munkája most második kiadás-ban jelent meg. A két hatalmas kötetre terjedő munka nem csupán részletes életrajza Ocskaynak, a kurucz-kor ez egyik érdekes, sajátos pályájú alakjának, hanem széles alapra fektetett kortörté-neti tanulmány, mely apróra elmondja azokat a nagy jelentőségű hadjáratokat, melyeknek a kurucz-világban az ország északnyugati s északi része színhelye volt. Ma, a mikor a kurucz-hagyományok iránti érdeklődés élénkebb, mint bármikor máskor volt, bizonyára szíves fogadtatásra fog találni ez a második kiadás annyival is inkább, mert az első tökéletesen elfogyott s mert lényegesen bővítve van Thaly kutatásainak újabb eredményeivel is. Kiállítás ritka szép, nagy negyedréte formátuma, izléses kötése, illusztrációinak bősége, finom nyomása valóban díszmunkává teszi. A Franklin-Társulat kiadásában jelent meg s ára 35 korona.

Berzeviczy Albert új könyve. Véletlenül ép akkor jelent meg Berzeviczy Albertnek egy új

GÁRDONYI «FEHÉR ANNÁ»-JÁNAK MÁSODIK FÖLVONÁSÁBÓL (Fedák Sári és Vágó Béla.)

munkája, a mikor az Akadémia megválasztotta elnökének. S ez a könyv újabb bizonyítéka annak, hogy az Akadémia élére méltó tudományos és írói egyéniség jutott, a kiben az ismeretek gazdagsága s a felfogás előkelősége az írói művészet nem közönséges mértékével egyesül. Berzeviczy elsősorban hivatott essay-író, a ki nem áll a száraz, élettelen adatok rabsága alatt, hanem a történeti s művészeti anyagot biztos ítéllettel rendezi el lelkében, felolvasztja saját egyénisége tüzeiben és nemes formákba alakítva adja elő. Új könyve egységes tanulmány a cinquecento (XV. század) olasz festészetéről és szobrászatáról. A képzőmű-vészetnek e mindenek fölött ragyogó fénykoráról ad áttekintést, csak Velence művészetét zárja ki belőle. Bevezető részében összefoglalja azokat a művelődéstörténeti hatásokat, melyek a középkorból átsapva, az olasz renaissance megteremtették, röviden, tömören s mégis sok aprólékos részletességgel érthetőbben és világosabban vezet be mindabba, a mi nélkül a XV. század e nagy földremlését nem lehetne kellően megérteni. A munka dereka e kor három óriásával, Lionardo da Vincivel, Michel Angelóval és Raffaellal foglalkozik, befejező két része pedig a nyomokban kelt művészi élettel. Az anyag maga igen nagy, a róla szóló irodalom szinte beláthatatlan s csak az tudja tájékozni magát benne s csak a birja megtalálni az ily összefoglaló előadásnál nélkülözhetetlen nagy, átlátszó szempontokat, a ki oly erős ítéllettel nyúl hozzá, mint Berzeviczy. Ily rövid összefoglalás adja meg legjobban az író próbáját, itt válik meg, mennyire tudja elválasztani a jelentéktelent a jelentőstől, az esetlegest az általános érvényitől s mennyire tudja az egyes részeket úgy összeállítani, hogy mindegyik a maga helyén, a maga kellő távlatában álljon s beleilljék az egésznek művészi összhangjába. Művészeti irodal-munkban nem tudunk ehhez fogható eredeti munkát, a mely ily mértékben tudná egyszerre kielégíteni a szakembert s a laikus érdeklődőt, ezt a közölt ismeretek nagy tömegével s szép formájával, amazzal pedig kritikájának biztonságával s felfogásának önállóságával. A munka eredetileg

hat előadásra terjedő ciklus, melyet a szerző a népszerű főiskolán (University Extension) tartott s most egységre foglalva, részletesebben dolgozott fel. A «Népszerű Főiskola Könyvtára» című vá-lalathban jelent meg, melyet Földes Béla, Lőczy Lajos és Alexander Bernát szerkesztésével a Franklin-Társulat ad ki; ára csinos kiállításban, kemény kötésben 2 korona.

Jézus élete. Hock Jánostól e zimen új munka jelent meg a gyermekek számára. Jézus életét mondja el naiv, egyszerű hangon, az evangélium előadása alapján, lelkesítően és megfogható. A nagy terjedelmű munkát sok színes és fekete képpel, színes borítékú díszkötésben az Athenaeum adta ki; ára nyolcz korona.

Almanach. Mint minden évben ilyen tájban, az idén is megjelent a Singer és Wolfner-éző almanachja, Mikszáth Kálmán szerkesztésében. Fővonzó-ereje Mikszáth Kálmán elmés előszava, mely ezutal az írók elszaporodásáról szól, valamint «A pat-rónus» című elbeszélése, mely lapunk idei évfolya-mában jelent meg először. Ezeken kívül tizenhat jó nevű elbeszélő író szerepel a könyvben egy-egy novellával, köztük Herczeg Ferencz, Benedek Elek, Szomaházy István, Szikra, Ambrus Zoltán, Lovik Károly, Pekár Gyula, Bársony István stb. A kötet ára két korona.

Fehér Anna. A Király-Színház legutóbbi bemu-tatójának különös érdekességet adott az új darab szerzőjének elismert értékessége az irodalomban és egy ünnepelt operett-primadonna kísérletezése a drámai ábrázolásban. Gárdonyi Géza, a derűs és bá-jos idillek poetája izgalmas és véres tragédiát írt és a tragédia hősnőjét Fedák Sári, a Bob herceg és János vitéz diadalmas személyesítője játszotta. Hogy bírálatot írjunk a Fehér Annáról, ma már bizonyára kései dolog lenne, mert a ki a darabra kíváncsi, már megnézhette, a ki kritikára kíváncsi, már megkaphatta, de bemutatjuk képen az elő-adás egy jelenetét a dráma két főszereplőjével. Az egyik Fedák Sári, a ki mint Fehér Anna halálra ítélt testvérbátyja életéért könyörögni jelenik meg a főbírónál; a másik Vágó Béla, a lelketlen főbíró személyesítője.

Színyei Merse Pál «Reggel» című képe, a ki-tűnő művész egyik legsikerültebb munkája, most az eredeti lehetőleg megközelítő szép színes másolat-ban jelent meg a «Könyves Kálmán» részvény-társaság kiadásában. A szép kép alkalmas arra, hogy

széles körben elterjedjen, a mit elősegít olcsó ára is: díszes aranyozott keretben 44 korona, mely öszez részletfizetéssel is törleszthető.

EGYVELEG.

* Az esztendő minden napján a tengeren negyedik millió ember részeit mint utas, részint pedig mint tengerész utazik.

* Londonban a macskahús fogyasztása rohamosan emelkedik. Múltán Londonban a marha, ürü- és borjúhús sokkal olcsóbb, mint Európa többi fővárosaiban, az angol divat ezen újabb hóbortját félig lehet megérteni.

Brilláns és drágaköves ékszerek. Az ékszerkedvelő közönségnek igazi látványossággal szolgálhat Schönwald Imre pécsi ötvös üzlete, mely inkább iparművészeti múzeumnak mondható. Mese földet be kell járni, míg ily remek kivitelű és ily mees gazdagságú ékszereket láthatunk együtt, mint Schönwald Imrénél. A diadémok villogó gyémántjai versenyt tündökölnek itt a ragyogó bontolásokkal és brilliáns gyűrűkkel, melyek mees, fejedelmi kincseket képviselnek. És mit szólunk a drágaköves, rubintos, smaragd, zafíros ékszerekről, mellékről, karkötőkről, nyakláncokról, fűgőkről, a legszebb eljegyzési gyűrűkről, az igazgyöngy- és korall-fűzerekről, a nemes opálal kirkott ékszerekről, melyeknek tűzjátéka szinte megbabonázza a szemlélőket. De a legszebb éksége e szép üzletnek a kis zacskókban álló drágakövek: gyémántok, rubinok, smaragdok, zafírok, opálak, türkizek, mert e gyönyörű ékszerek Schönwald Imre, a hírneves magyar ötvösmester műhelyében készülnek a világított mester finom ízlésű rajzai és tervei szerint, kiállva a versenyt a külföldi legkiválóbb ékszerészével. A ki így szolgálja a magyar műpart, mint Schönwald Imre, az valóban megérdemli, hogy felkaroltassék. Árjegyzék kíváncsi ingyen. Megbízható, pontos és lelkiismeretes kiszolgálás.

Csak karácsony előtt kínálkozik kedvező alkalom cselészi és olcsó ajándékok vásárlására. Ugyanis Max Böhm elismert és hírneves órá-szék (Wien, IV., Margarethenstrasse 38) bárkinek ingyen és bérmentve küldi a most megjelent díszes árjegyzékét, melyben szebbnél-szebb arany- és ezüsttárgyak, valamint órák és ékszerek mindenki számára használható és kellemes meglepetései ajándékok nagy választékban találhatók.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Idősb gróf Zichy János, ifj. Zichy János orsz. képviselő édes-atyja 70 éves korában Nagy-Lángon. — Tóth László kőbányai nagykereskedő, bihari megyei föld-birtokos, 78 éves korában Kőbányán. — Hidvégi gróf Nemes János Kolozsvárott 71 éves korában.

„Henneberg“ selyem

csak külföldön! Fekete, fehér színes 90 krtól 11-35 ft mért.-kint blézok és ruhák. Bérmentve és megvámlva házhoz szállítva. Gazdag mintaválaszték postafordultal. — Henneberg, selyem, Zürich.

Salvator Lithion-forrás

Természetes vasmentes kútvíz hatása

vese-, hólyag-, rheuma- és köszvénybántalmaknál, vese- és húgyúti betegségeknél, orvosi felügyelet mellett a legbiztonságosabb és leghatékonyabb gyógyeszköz. — Budapest, főraktár Edesutya L. urnál.

Dr. gróf HUGONAY VILMA orvos megbízásából és előírása szerint készült és törvényesen védett

Az „NIGRA“ növényi hajápolót (hajszinconserválót) szállít a megbízott alulírt készítő.

Ártalemenséget és jó hatásért feltétlen kezesség vállalatik.

Szíveskedjék egy üveg „Nigra“-hajápolóért küldeni utánvéttel.

Hérvár, (Győr m.) 1905/IX. 28.

Gróf Khuen Hédervár Károlyné.

A szokásos vásári reklám mellőzéseével a bőr ápolására és a bőrkütsékek eltávolítására a művelt közönség figyelmébe ajánlatik a székely havasi bivalytejjel készült és törvényesen védett

„ALBA“ szappan, ára 1 korona.

— krém, ára 1.50 kor. Kis adag 1 kor.

— hőlgyör, ára 1.50 korona.

Orvosi vélemény: Az Alba-szappan és krém a bőr ápolására, szepők, stb. eltávolítására a legjobban ajánlható szerek. Dr. gróf Hugonay Vilma Budapest.

2 szappan, 2 krém, 2 hőlgyör 8 kor., bérmentve küld a készítő:

BALÁZSOVICH SÁNDOR

Korona-gyógyszertára és székegyesítői gyógyszerkészítő szak-laboratórium, SEPSISZENTGYÖRGY 5.

Budapesti főraktár Török József gyógyszerüzletében, Király-utca 12.

Özvegye, szül. gróf Bethlen Polixena s hét gyermeke, valamint nagy számú rokonság gyászolja. — BARCZEN János, a VIII. ker. elemi és iparostanoncziskolának harminczhárom éven át buzgó igazgatója, 70 éves korában Budapest. — SZENTIVÁNYI SZENT-IVÁNY József 80 éves korában Lőcsén. — Kismutniki MALONAY János ny. királyi törvényszéki bíró Szegeden 67 éves korában. — HADVIT FERENCZ hentesmester Budapest 40 éves korában. — HANNIKER TIMÓT LAOS, a pannonhalmi Szent Benedek-rend tagja, ny. lelkes és tanár Győrött 75 éves korában. — FRANCOZ LAJOS földbírtokos Marosbrettyén, 66 éves korában. — CSIKI BERTALAN uradalmi erdőmester Kolozsváron 52 éves korában. — MANDICS JÓZSEF kir. közjegyző Tésón 58 éves korában. — URSZINTI DEZSŐ ny. miniszteri titkár Békéscsabán 64 éves korában. — ESZTERHAY FERENCZ 48-as honvéd, kereskedelmi tanácsos, a veszprémi kereskedelmi társulat elnöke, iskolaszéki tag 74 éves korában Veszprémben. — NYIKON JÓZSEF 48-as honvédtizedes Péczen. — STORCH GYULA kir. tanácsos, a m. kir. vasúti és hajózási főfelügyelőség nyugalmazott főfelügyelője, 71 éves korában Budapest. — UNGER VILMOS ny. népisk. igazgató-tanító 75 éves korában Budapest. — LENGYEL ISTVÁN földbírtokos, Szilágy vármegye törvényhatósági bizottsági tagja Krasznán 61 éves korában. — DALÁNY SÁNDOR gépgyári tisztviselő Budapest 56 éves korában. — NEUMANN JEROMOS mérnök és földbírtokos, Hatteleken 84 éves korában. — KOLOSZVÁRY KISS LAJOS Kiskunhalason 27 éves korában. Az elhunytban Kolozsváry Kiss István volt orsz. képviselő a fiát siratja. — ENDRE János székesfővárosi tanító 42 éves korában Budapest. — MASZTNYIK János kiérdemült ág. ev. lelkes, Tiszaföldváron 88 éves korában. Hatvan évig érdemes lelképázstora tiszaföldvári híveinek. — FEKETE JÓZSEF, a királyi magyar tudományegyetem növénykerti intézője, az Országos Kertészeti Egyesület választmányi tagja 63 éves korában Budapest. — BERKESZÉ Zádorfalvai KATONA GYULA földbírtokos, Pest megye törvényhatósági bizottságának tagja Szenttamásán, 36 éves korában. — CSIKMÁDFALVI ZOLT István földbírtokos Marosvásárhelyen, 54 éves korában. — WERNER FERENCZ, a fővárosi közmunkák tanácsának irodatisztje Budapest 62 éves korában.

Néhai debreczeni BEREGVÁSI LAJOS özvegye szül. Ratsch Magdolna 94 éves korában Budapest. — ÖZV. KÖFF KÁROLYNÉ, szül. Steinecker Paulina Budapest 64 éves korában. — KERRÁPOLY ADÉL Ilona Gizella Kézelen. — ÖZV. BIBER szül. Hadály Antónia 83 éves korában. — GALLINA KÁROLYNÉ, szül. Czerminger Ludmilla 54 éves korában Budapest.

Felelős szerkesztő: Holtsy Pál.

Szerkesztési iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-u. 5.

Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

KÖVÉRSÉG KORAI VÉNSÉG.

Istenem, — így szólja ezer meg ezer ember, — mit adnék, ha elhagyódástól és emésztési zavaroktól megmenekülhetnék. Lám, nem is kell annyit áldozni. Tegyen minden hölgy és férfi csak egy kúrtot! Mándor orvosi és vértisztító porral, biztos az eredmény; ezt te-misztályos orvosi és vértisztító bizonyítványokkal kimutatbam. — Ne mulassza senki el, erről meggyőződni: hozasson a Mándor por-t, ha be nem vili, a pórt duplán visszaszám. Csak 2 kor. 80 fill. Mándor doboza, orvosi utasítás és bizonyítványok mellékelve. Után-vétel a pénz be küldése mellett; porommentesen dírtárban küldi Mme Mandl Ida, Budapest, Károly-körút 2/V. sz. Török József gyógyszerüzletében, Budapest, Király-utca 12. sz. 11223

LEVÉLTÁRSZÉK

15,000 kúrtól, pítka-valódi, kifogástalan, teljes gyűjtemény, mely a küldi kiválasztást végt. 50-70% Sem és egyéb katalógusok. A. Weiss, Wien I., Adlerg. 8. Bónvársák. 11130

5 frtért

széküld utánvét mellett az Orsz. Posttörvényház Budapest, Rottenbiller-u. 4B.

egy férfiöltönyre 3 méter finom fekete, sötétkék, sűrű vagy barna angol gyapjuszövetet.

Férfiöltönyt

divatos szabással, gyapjuszövetből készült, után finom kivitelben 25 kor.-ért

LICHTMANN SÁNDOR szabómester, 11090b Budapest, Rottenbiller-u. 4B.

1. emelet, Vidékre minták bérmentve.

Csak szavatolt tiszta minőségek!

„ALBA“ szappan, ára 1 korona.

— krém, ára 1.50 kor. Kis adag 1 kor.

— hőlgyör, ára 1.50 korona.

Orvosi vélemény: Az Alba-szappan és krém a bőr ápolására, szepők, stb. eltávolítására a legjobban ajánlható szerek. Dr. gróf Hugonay Vilma Budapest.

2 szappan, 2 krém, 2 hőlgyör 8 kor., bérmentve küld a készítő:

BALÁZSOVICH SÁNDOR

Korona-gyógyszertára és székegyesítői gyógyszerkészítő szak-laboratórium, SEPSISZENTGYÖRGY 5.

Budapesti főraktár Török József gyógyszerüzletében, Király-utca 12.

„ALBA“ szappan, ára 1 korona.

— krém, ára 1.50 kor. Kis adag 1 kor.

— hőlgyör, ára 1.50 korona.

Orvosi vélemény: Az Alba-szappan és krém a bőr ápolására, szepők, stb. eltávolítására a legjobban ajánlható szerek. Dr. gróf Hugonay Vilma Budapest.

2 szappan, 2 krém, 2 hőlgyör 8 kor., bérmentve küld a készítő:

BALÁZSOVICH SÁNDOR

Korona-gyógyszertára és székegyesítői gyógyszerkészítő szak-laboratórium, SEPSISZENTGYÖRGY 5.

Budapesti főraktár Török József gyógyszerüzletében, Király-utca 12.

Szerkesztői üzenetek

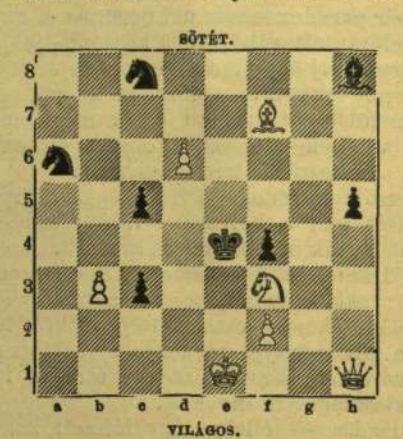
Szívek. Az utca. Csinos dolgok, szorosan az irodalmi színvonal határán mozognak, de még nem érik el egészen. Érdeklődéssel kísérjük próbálkozásait. Lombhullás. Az elfélt az ember elővássa, félre-teszi, elfelejti, mert nincs benne egy szó is, a mi megragadná az emlékezetben.

Októberi hópelyhek. Van benne hangulat, de inkább a szavakban, mint a lélekben, melyből fakadt. Tehet-séges ember munkája, az meglátszik minden során, csak nehezen tud ez a tehetőség megérni.

A csillag. Ha valaki egymás mellé ró egy sereg hol hosszabb, hol rövidebb sort, mindennemű rit-mus, — sőt néha értelem nélkül is, ez még nem rap-szódia, sőt egyáltalán nem is irodalmi munka.

SAKKJÁTÉK.

2461 számú feladvány. Fritsch K.-tól.

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

KÉPTALÁNY.

A 45-ik számban megjelent képtalány megfej-tése: Aranyat ér a jó tanács.

Felelős szerkesztő: Holtsy Pál.

Szerkesztési iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-u. 5.

Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

EGY NŐ EGY DARAB SUNLIGHT SZAP-PANNAL többet végez, mint KÉT NŐ KÉT darab közönséges szappannal.

Mindenütt kapható: Beszerzési források jegyzé-kével, ingyen mintával együtt, kíváncsiakra a helyi képviselő: DIAMANT B. N., VI. Király-utca 99b szolgál.

EGY NŐ EGY DARAB SUNLIGHT SZAP-PANNAL többet végez, mint KÉT NŐ KÉT darab közönséges szappannal.

Mindenütt kapható: Beszerzési források jegyzé-kével, ingyen mintával együtt, kíváncsiakra a helyi képviselő: DIAMANT B. N., VI. Király-utca 99b szolgál.

EGY NŐ EGY DARAB SUNLIGHT SZAP-PANNAL többet végez, mint KÉT NŐ KÉT darab közönséges szappannal.

Mindenütt kapható: Beszerzési források jegyzé-kével, ingyen mintával együtt, kíváncsiakra a helyi képviselő: DIAMANT B. N., VI. Király-utca 99b szolgál.

EGY NŐ EGY DARAB SUNLIGHT SZAP-PANNAL többet végez, mint KÉT NŐ KÉT darab közönséges szappannal.

Mindenütt kapható: Beszerzési források jegyzé-kével, ingyen mintával együtt, kíváncsiakra a helyi képviselő: DIAMANT B. N., VI. Király-utca 99b szolgál.

EGY NŐ EGY DARAB SUNLIGHT SZAP-PANNAL többet végez, mint KÉT NŐ KÉT darab közönséges szappannal.

Mindenütt kapható: Beszerzési források jegyzé-kével, ingyen mintával együtt, kíváncsiakra a helyi képviselő: DIAMANT B. N., VI. Király-utca 99b szolgál.

EGY NŐ EGY DARAB SUNLIGHT SZAP-PANNAL többet végez, mint KÉT NŐ KÉT darab közönséges szappannal.

Mindenütt kapható: Beszerzési források jegyzé-kével, ingyen mintával együtt, kíváncsiakra a helyi képviselő: DIAMANT B. N., VI. Király-utca 99b szolgál.

EGY NŐ EGY DARAB SUNLIGHT SZAP-PANNAL többet végez, mint KÉT NŐ KÉT darab közönséges szappannal.

Mindenütt kapható: Beszerzési források jegyzé-kével, ingyen mintával együtt, kíváncsiakra a helyi képviselő: DIAMANT B. N., VI. Király-utca 99b szolgál.

EGY NŐ EGY DARAB SUNLIGHT SZAP-PANNAL többet végez, mint KÉT NŐ KÉT darab közönséges szappannal.

Mindenütt kapható: Beszerzési források jegyzé-kével, ingyen mintával együtt, kíváncsiakra a helyi képviselő: DIAMANT B. N., VI. Király-utca 99b szolgál.

EGY NŐ EGY DARAB SUNLIGHT SZAP-PANNAL többet végez, mint KÉT NŐ KÉT darab közönséges szappannal.

Mindenütt kapható: Beszerzési források jegyzé-kével, ingyen mintával együtt, kíváncsiakra a helyi képviselő: DIAMANT B. N., VI. Király-utca 99b szolgál.

EGY NŐ EGY DARAB SUNLIGHT SZAP-PANNAL többet végez, mint KÉT NŐ KÉT darab közönséges szappannal.

Mindenütt kapható: Beszerzési források jegyzé-kével, ingyen mintával együtt, kíváncsiakra a helyi képviselő: DIAMANT B. N., VI. Király-utca 99b szolgál.

EGY NŐ EGY DARAB SUNLIGHT SZAP-PANNAL többet végez, mint KÉT NŐ KÉT darab közönséges szappannal.

Mindenütt kapható: Beszerzési források jegyzé-kével, ingyen mintával együtt, kíváncsiakra a helyi képviselő: DIAMANT B. N., VI. Király-utca 99b szolgál.

EGY NŐ EGY DARAB SUNLIGHT SZAP-PANNAL többet végez, mint KÉT NŐ KÉT darab közönséges szappannal.

Mindenütt kapható: Beszerzési források jegyzé-kével, ingyen mintával együtt, kíváncsiakra a helyi képviselő: DIAMANT B. N., VI. Király-utca 99b szolgál.

EGY NŐ EGY DARAB SUNLIGHT SZAP-PANNAL többet végez, mint KÉT NŐ KÉT darab közönséges szappannal.

Mindenütt kapható: Beszerzési források jegyzé-kével, ingyen mintával együtt, kíváncsiakra a helyi képviselő: DIAMANT B. N., VI. Király-utca 99b szolgál.

EGY NŐ EGY DARAB SUNLIGHT SZAP-PANNAL többet végez, mint KÉT NŐ KÉT darab közönséges szappannal.

Mindenütt kapható: Beszerzési források jegyzé-kével, ingyen mintával együtt, kíváncsiakra a helyi képviselő: DIAMANT B. N., VI. Király-utca 99b szolgál.

EGY NŐ EGY DARAB SUNLIGHT SZAP-PANNAL többet végez, mint KÉT NŐ KÉT darab közönséges szappannal.

Mindenütt kapható: Beszerzési források jegyzé-kével, ingyen mintával együtt, kíváncsiakra a helyi képviselő: DIAMANT B. N., VI. Király-utca 99b szolgál.

EGY NŐ EGY DARAB SUNLIGHT SZAP-PANNAL többet végez, mint KÉT NŐ KÉT darab közönséges szappannal.

Vértes-féle Sósorszesz Minden házbán szükséges.

MÁLNÁSI SICULIA

artézia gyógyforrás

bicarbónatokban és konyhasóban a kontinens legdusabb természetes alkalikus sós savanyú vize. Szikla rétegen átfurat artézia forrás. Párátlan évszázados és nyitvaállók. 11079

A gyomorégést azonnal megszünteti. Korányi, Kéty, Rigler, Vámosy, Hirschler, Irsai, Onodi, Tausk, Polak, Budapesti egyetem tanárok és specialiták gégé, légcső, tüdő, gyomor, bél-, vese-, máj- és hólyag-bántalmaknál a málnási

„SICULIA“ gyógyforrás természetes alkalikus sós savanyúvizet minden eddig ismert savanyúviznél jobbnak minősítették. — Készlet társaság „SICULIA“ R. T. Málnási-fürdő (Háromszék m. n.). Főraktár Budapest

LUX MIHÁLY drogéria-üzlete IV., Museum-körút 7. Telefon 672.

Azonkint a lapható minden gyógyszerár-ban drogéria- és fűszerkereskedésben és vidéken minden nagyobb városban.

Tessék a „Siculia“ névre figyelni.

A női szépség előérére, tökéletességre és festettségére legkiválóbb és legbiztosabb

MARGIT-CREME,

mely vegytiszta, sem higanyt, sem ólmot nem tartalmaz, teljesen ártalmatlan. Ezen világhírű szépségünk pár nap alatt eltávolít szepők, májfol-t, pattanást, bőrképző (Mitesser) és minden más bőrbaját. Kisimítja a ráncokat, redőket, himlő-lyeket és az arcot bővére, simává és idővé varázsolja. Ára egy tégely 2 kor., kis tégely 1 kor.

Margit hőlgyör 1 kor. 20 fill., Margit szappan 70 fill., Margit fogpép (Zahn-pasta) 1 korona, Margit arczvíz 1 korona.

Hamisítványok bíróság üldöztetnek.

Postán utánvéttel vagy a pénz elő-vel beküldése után küldi a készítő:

Földes Kelemen gyógyszer. Arad. Buda-pesti főraktár: Török József gyógyszer. Király-u. 12 és Andrassy-út 29. Kapható minden gyógyszerüzletben.

Legkedveltebb, legjobb hajfestőszer a

MELANOGENE

fekete és barna színben

Ezen kitűnő és ártalmatlan készit-ménnyel haját, szakált, bajuszt pár percz alatt feketére vagy barnára lehet festeni. A szín állandó és a természetes színtől meg nem különböztethető. Ártalmatlan és alkalmazása igen egyszerű. Nem piszkít. 10689

Ára 2 korona 80 fillér.

Buda-pesti főraktár: Török József gyógyszer. Király-u. 12 és Andrassy-út 29. Kapható minden gyógyszerüzletben.

Vajat, ludzsirt, disznózsirt

teljesen pótló szerszám, sütséhez, kiűnő, szatálnak, szapora, kelle-mes, egészséges káposztasírom. Tiszán növényzár ből készült és is használható. Postadoboz (elegy-sulya 3 kilogramm) finom 5.30 K legfinomabb 6 kor. Nyagban leg-olcsóbban Klein Sándor, Tolosva. 11422

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban

Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Dr. Gölis-féle emésztő-por (1857 óta kereskedelmi czikk.)

Ettől szer, kitűnő hatása van a különösen nehezen emészthető ételek föloldá-ára, valamint az általános emésztésre és így a test táplálására és erősítésére is. Naponta kétszer használva, evés után egy kávéskanálnyi téve a nyelvre s a szokásos itallal leöblítve, kedvező befolyást gyakorol a hiányos emésztés következtében fellépő jeleségeknél, minők: gyomor-égés, nyálkaképződés, székrekesedés, aranyeres bántalmak, altesti pangás stb.

Ásványvíz-gyógymódnál mint elő- vagy utókor, vagy egyidejűleg a gyógymóddal kitűnő hatást fejt ki.

Minden dobozban dr. Gölis pecsétjével és a bejegyzett védjeggyel kell lezárva lenni s mindenkori határozottan dr. Gölis-féle emésztő-por kérendő a vételi alkalmá-l. Egy nagy doboz ára 2 K 52 fillér, egy kis doboz ára 1 K 68 fillér.

Dr. Gölis-féle emésztő-por központi székhelye: Bécs, I., Stefans-platz 8. (Zwettlhofer). Főraktár: Török József gyógyszerüzletében, Budapest, Király-utca 12. és Andrassy-út 26. szám.

Dr. Gölis-féle emésztő-por központi székhelye: Bécs, I., Stefans-platz 8. (Zwettlhofer). Főraktár: Török József gyógyszerüzletében, Budapest, Király-utca 12. és Andrassy-út 26. szám.

Dr. Gölis-féle emésztő-por központi székhelye: Bécs, I., Stefans-platz 8. (Zwettlhofer). Főraktár: Török József gyógyszerüzletében, Budapest, Király-utca 12. és Andrassy-út 26. szám.

Dr. Gölis-f

„Rapid” tömökészülék

könnyűvel teszi lehetővé minden háztartásban előforduló közt, szőőt és lenárokon, harisnyákon, fehérneműn és posztón eszközölköző tömő munkát gyors és egyenletes szívóerővel hasonló előállítást. Készítése igen könnyű, 10.000 db van forgalomban. Ára drökonkint használati utasítással együtt, kartonban 1 ft 25. Széküldés utánvét mellett a szállítóház által **LEO LATEINER**, Wien, I/28, Wollzeile 31.

Világhírű kitüntetett olaj

Quargli.

Az első olajú gépjármű sajgyár mely 1839. Ávben alapítottott által saját gyártmányából egy pósta küldeményt bérmentve és utánvételt 3 K 70 fillérért. Nagyobb megrendeléseknél a legolcsóbb árak.

JOSEF MEKNER, Olajüz., Bahnhof, 10831

11148

Vezérszó: Minden darab szappan a **SCHICHT** névvel, tiszta és ment káros alkatrészeketől.
Jótállás: 25.000 koronát fizet a Schicht György cég Auszsigban bárkinek, a ki bebizonyítja, hogy szappana a „Schicht” névvel valamely káros keveréket tartalmaz.

Schicht-szappan!

(„Szarvas” vagy „Kulcs”-szappan.)

Megtakarít pénzt, időt és fáradságot.
A ruhát kiméli és megóvjá.

Mindennemű ruha és mosási módszer részére a legjobb és legolcsóbb. Hőfehér ruhát ad. A színeket emeli, fénylővé és világossá teszi.

A vásárlásnál különösen ügyeljünk arra, hogy minden darab szappan „Schicht” névvel és a „Szarvas” v. „Kulcs” védjegygyel legyen ellátva.

50. SZ. 1905. (52. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, DECEMBER 10.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Előfizetési feltételek: Egész évre ——— 16 korona. Félévre ——— 8 korona. Negyedévre ——— 4 korona. A „Világkrónika”-val negyedévenként 80 fillérrel több. Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

LÉVAY JÓZSEF NYOLCZVAN ÉVES.

MINDÖSSZE egy meleg, szép új verssel ünnepekte meg Lévy József a nyolczvannadik születése napját. Ez rávall az ő egyszerű, nemes szerénységére, a mely egész hosszú és gazdag életében egyik legfőbb vonása volt. Kedves és sokszor megénekelte szülő vidékén, a regényes Bükk alján élt mindig, visszavonulva a világ forrongó zajától, elkerülve a nyilvános szereplést, a lármás feltűnést. A versei szerepeltek helyette, azokból tudtuk meg, hogy szíve még dobog a hazáért, hogy a természet szépségei még gyönyörbe tudják ringatni a lelkét. Mäskülönben az Akadémia meg a Kisfaludy-Társaság ünnepein ha láttuk szép, magyaros ösz alakját, hű barátja és — sajnos — immár egyedül élő kortársa, Gyulai Pál oldalán. Hanem azért meg nem feledkeztünk róla. Hazafias ünnepeinken meg gyakran felhangzott s felhangzik ma is lelkes fiatalberek ajkán a tenger mormolását egyedül hallgató Mikes borongó búja, legények, lányok még mindig dalolgtatnak a száraz ágon turbékoló bús gerliczéről s elábrándoznak azon, hogy «ha meghalok, szellő legyen belőlem.» E legismertebbek körül pedig a szép költemények egész raja hirdeti, hogy a Lévy József nyolczvan éve gazdag és becses termést hozott a magyar költészetnek, nagy gyarapodása volt a magyar szellemnek.

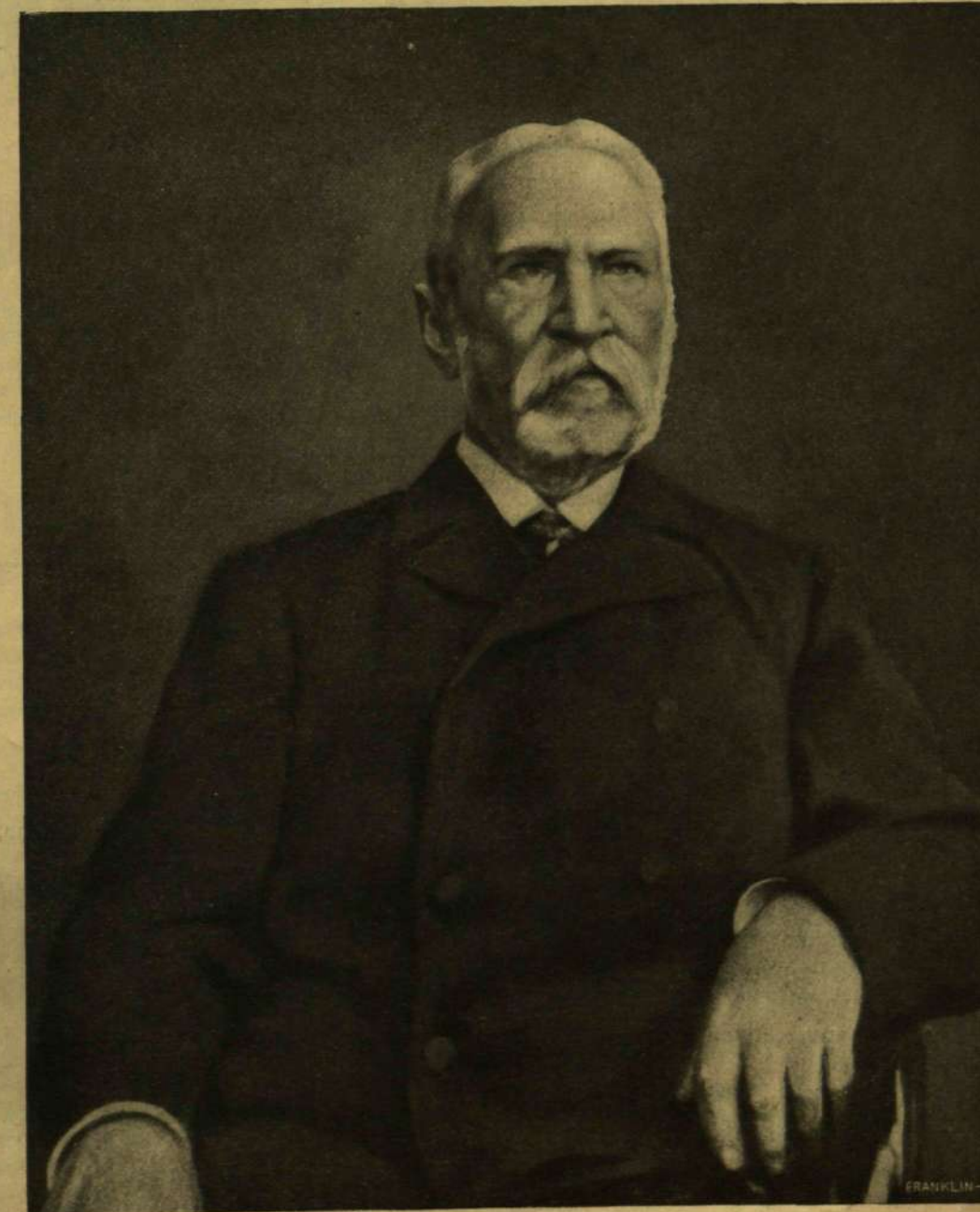
S hogy ily hosszú idő alatt nem maradt el a kortól, azt látjuk régi művei friss hatásából s új költeményei üde színeiből. Azok közül, a kikkel együtt indult s haladt az irodalmi pályán, hányan hanyatlottak alá rövid népszerűség után az elfeledtetés éjszakájába! Hány egykor híres és ünnepekt költői műve van az ő korának, a melyek ma már legfeljebb ha az irodalomtörténet kutatójának kerülnek néha a szeme elé, egyébként el vannak temetve örökre! S az ő költészete még ma is él és hat, az ő érzéseiben még ma is megtaláljá az olvasó a magáéinak visszatükröződését. Pedig ő maga bizony nem erőlködött népszerűsége, hírneve fenmaradásán; rábízta ezt a feladatot műveire. Elvégezte dolgát mint tanár, majd mint Borsod vármegye főjegyzője, később alispánja, irta verseit, a hogy a szíve sugallta s ezzel feladatát bevégzettnek tartotta. Nem kereste a népszerűség-csináló baráti összeköttetéseket, nem állt soha olyan helyre, a honnan feltűnőnek,

nagyobbnak látszhatott volna s ha néha mégis erősebben ráttűzött a nyilvánosság világítása, szinte megjedve menekült vissza előle megszkott békés magányába.

Egyhangú mégse volt ez a magány. Benépesítette lakójának szelleme a képzelet színes, szelid, ábrándos képeivel, ifjui szerelemmel, baráti vonalommal, a haza gondjaival, bájos hangulatokkal. Nagy láрма, sem a retorika szinfalhasogatása, sem a dithyramb mámoros

rikoltozása nem zavarta soha e magány csöndjét, nem küzdöttek benne a szenvedély vijjogó ölyvei. Csak a pacsirta köszöntötte a reggelt s a csalogány az estét. A ki hallgatta az onnan kilebbenő hangokat, nem rettentette meg lelkét az élet viharainak vad süvöltése, csak gyönyörbe ringatta a szív örömeinek és fájdalomainak egyszerű, megható harmóniája.

Lévy ifjú és férfikora a romantika idejébe esik, de ő benne nem volt soha semmi a ro-

Legutóbbi időből való amateur fénykép után.

LÉVAY JÓZSEF.

Szesz-lámpák, Légszesz-és vilamos csillárok, Petroleum-főző-és fűtő-kályhák, Petroleumlámpák

Szalon-Petroleum

Csász. és kir. szabad. gyár világítási eszközökről.

BRÜNNER TESTVÉREK

Budapest, IV., Koronaherczeg-utca 3.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

WACHTL ÉS TÁRSA
BUDAPEST
IV., Eskü-út 6. sz.
(Clotild-palota).
Ajánlja dúsan felszerelt raktárát fényképezési készülékek és hozzávaló cikkekben.
Az általános elismert kitűnő „Wellington” papírok és lemezek egydelárujától. Árjegyzék díjmentesen.

Hogy ESZMÉNYI KEBELT
alérhessen, használja ön a **PILULES ORIENTALES**-t, melyek rövid idő alatt a kiálló nyak és vállcsontokat ellátnak, a kebeli fejlesztek erősítik és ismét helyreállítják, a derekának pedig állandóan keszes emponpoint adnak, a nélkül, hogy a derekat megnagyobbitanák.
A PILULES ORIENTALES
az egészséget mindenkor előmozdítják és legérzékenyebb véralakot mellett is bevehetők, fiatal lányok által is egy, mint hölgyek által, a kiknek kebele a szilárdaságot elvesztette vagy azt soha sem bírta. Körülből kéthavi könnyű kezelése. Egy doboz ára utasítással K 6.45, bérmentve, utánvételt K 6.75.
J. Ratió, Pharmacia, 5, Passage Verdau, Paris.
Ausztria-Magyarország részére: **Török József** gyógyszerész, Budapest, Király-utca 12. 1084

Elegáns costümaj
6 korona. 6 korona.
Páris
egyestől magában az elegáns sikket és kitűnő jó szabást. Bőrel szegélyezve meglopó hatást kelt, de kívánatra selyemmel vagy bársonnyal paszpolorozható. Minden darab előirt méret után gondtal és izléssel leszel elkészítve szolid mintázatu uri ruha divatkelméből fekete, tegethöl, drapp és szürke színekben, avagy előrendi firol lodenből ugyanilyen színekben. Megrendelésnél tessék a facont és színt megnevezni, a schluss, csipő bőveget, alhosszat előírni.
Schossen-Spezialist Weiler, Bécs, Neulerchenfelderstr. 2. Magyar levelezés.

A Richter-féle Horgony-Kőépítőszekrények
az egyedüli foglalkozási játék, a melylyel a gyermekek mindig szívesen játszanak.
Egyik játékszer sem oly sokoldalú, érdekes és olesó, mint az elpusztíthatatlan Horgony-Kőépítőszekrény, mely minden egyes kiegészítőszekrénnel tanulságosabb és a gyermekre nézve kedveltebbé válik. Néhány év óta minden egyes Horgony-Kőépítőszekrény a gyorsan kedvelté vált.
Horgony-Hidépítőszekrények
által is természetesen kiegészíthető, úgy hogy a gyermekek egy ilyen szekrény beszerzése után pompás vashidakat is felállíthatnak.
Hogy min ten kora gyermek számára egy megfelelő szekrényt könnyen és biztosan kiválaszthassunk, hozzassuk meg az alant jegyzett cégétől a szép képes kőépítőszekrény-árjegyzéket, mely kívánatra ingyen beküldetik és számos építési mintalapot és felette érdekes elismerő nyilatkozatot tartalmaz. — A **Richter-féle Horgony-Kőépítőszekrények** és **Horgony-Hidépítőszekrények**, valamint a **Horgony-Mozáik- és egyéb felette érdekes rakási-játékok** minden finomabb játékszerletben 75 fillértől, 1.50, 3 koronáig és magasabb áron kaphatók. A sok utánzat miatt azonban bevásárláskor igen óvatossak legyünk és minden egyes szekrényt a híres „Horgony” gyárjegy nélkül mint hamisítvány visszautasítsunk; mert oktanul volna, jó pénzt egy értéktelen hamisítványért kiadni. A ki zenekedvelő, az kérjen még árjegyzéket a híres **Imperator** zenélőművekről és beszélő gépekről.
Richter F. Ad. és Társa.
kir. udvari és kamarai szállítók, BÉCS.
Iroda és raktár: I. Operngasse 16.
Gyár: XIII/1 (Hietzing).
Rudolstadt, Nürnberg, Olten (Schweiz), Rotterdam, Szt-Pétervár, New-York.